

Archeologienota Gent – Leiekaai

Jordi Bruggeman en Ruth Ferket

Temse
2017

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

All-Archeo bvba
Laagstraat 12
9140 TEMSE

Wettelijk depot nummer
D/2017/12.807/109

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	8
2.3	Onderzoeksopdracht	8
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	8
2.3.2	Beschrijving geplande werken	9
2.3.3	Werkwijze	17
2.4	Assessmentrapport	17
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	17
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	23
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	30
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	32
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	33
3	Samenvatting	34
4	Bibliografie	35
4.1	Publicaties	35
4.2	Websites	35
5	Bijlagen	36
5.1	Archeologische periodes	36
5.2	Plannenlijst	36
5.3	Fotolijst	37

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen deels binnen de archeologische zone 'Historische stadskern van Gent' ligt (Figuur 36), opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2017D363

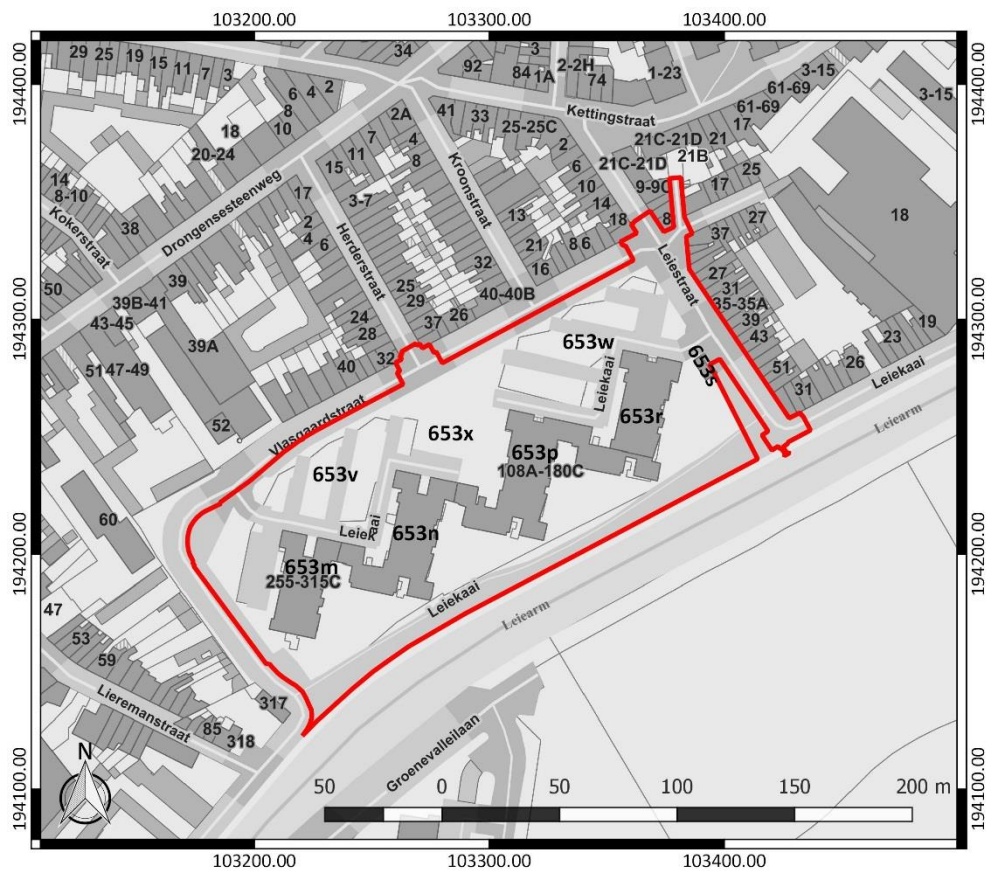
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Oost-Vlaanderen, Gent, Gent, Leiekaai, Leiekaai

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 103382, 194360
- 103437, 194253
- 103220, 194123
- 103186, 194222

Kadastraal plan:

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Gent, Afdeling 16, sectie K, nummers 653m, 653n, 653p, 653r, 653s, 653v, 653w, 653x en openbaar domein

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 24392 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 30/06/2017 – 02/08/2017

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland

Verstoorde zones: Er bevinden zich gebouwen en verhardingen ter hoogte van het onderzoeksgebied. Er kan verondersteld worden dat de realisatie ervan enige impact heeft gehad op het archeologisch bodemarchief (Figuur 4). De verhardingen ten noorden van de appartementen bevinden zich ca. 1,20 m lager dan de omringende gronden. De appartementsgebouwen zijn onderkelderd.

Figuur 3: Plan bestaande toestand met aanduiding van bestaande bomen en leidingen

Figuur 4: Verstoringkaart met aanduiding van de bestaande gebouwen (oranje) en verhardingen (blauw) binnen het onderzoeksgebied (rood)

2.2 Archeologische voorkennis

Niet van toepassing.

2.3 Onderzoeksoopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: de geplande werken omvatten omgevingsaanleg. De aanwezige bebouwing blijft behouden (Figuur 5). Er worden bodemingrepen gepland in een zone van ca. 20200 m².

Figuur 5: Kaart met aanduiding van de zones waar geen bodemingrepen worden gepland (oranje) binnen het onderzoeksgebied (rood)

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein zal de publieke ruimte heraangelegd worden (Figuur 6). Daarvoor wordt de aanwezige riolering plaatselijk opgebroken en nieuwe riolering aangelegd, tot op een diepte van maximaal ca. 3,40 m (langs Leiestraat) en maximaal ca. 2,40 m (binnen rest onderzoeksgebied) onder het maaiveld. De breedte van de sleuf voor de riolering bedraagt ca. 4,80 m (in Leiestraat) of ca. 1,50 m (in rest onderzoeksgebied). Ook de verharding op het terrein wordt heraangelegd. De diepte van de bodemingreep bedraagt maximaal ca. 40 cm. De bestaande fundering blijft niet behouden. Bij de rijwegen bedraagt de bodemingreep maximaal ca. 60 cm (Figuur 7, Figuur 8 en Figuur 9). De heraanleg van verhardingen en wegen volgt de contour van de reeds bestaande verhardingen en wegen. Aan de zuidzijde wordt de weg wel verbreed van 3,70 m naar 4,20 m. Dit geldt ook voor de Leiestraat en het kruispunt van de Vlasgaardstraat met de Herderstraat.

De aanwezige bomen worden grotendeels geroid en nieuwe bomen zullen aangeplant worden. Deze bodemingrepen hebben een verstoringsdiepte van ca. 1,30 m. De verstoringsdiepte van de overige aanplantingen bedraagt ca. 40 cm. Daarnaast zijn er indirecte factoren zoals compactie bij de werfingrepen, die een invloed op het aanwezige bodemarchief zullen hebben. Ter hoogte van het onderzoeksgebied worden slechts zeer beperkte herprofileringen van het terrein voorzien (Figuur 10, Figuur 11, Figuur 12, Figuur 13, Figuur 14 en Figuur 15).

Opgevoerd door de ontwerper:

Goegebeur
STUDBURO

Hertskampweg 5, 8000 Ekeren - T +32 (0) 37 37 13 93
Vervaekelei 75, 8400 Heersel - T +32 (0) 34 34 94 79

VMSW
VLAAMSE MAATSCHAPPIJ
VOOR SOCIAAL WONEN

Afdeling Ouderbouw-Infrastructuur

Project: door de opdrachtgever

DOCSID: 001 20140001101

AANTAL PLANNEN: 2

LENIGHEID: 14,00m

BREEDTE: 3,00m

OPPERVLAK: 42,00 m²

Plaats: nr. 108

Opgevoerd door de ontwerper:

Hop Johan CRONJELEN

14110214 Aanvragen grondplan
14110214 Aanvragen grondplan volgens RVT nr. 20140001101
21042015 Aanvraag voorlopig grondplan
14020215 Aanvraag voorlopig plan
15010215 Aankoop ontwerp

Goedgekeurd om te gebruiken in het kader van de gemeentelijke werken.

Plaats: nr. 108

Klaar: OPTAALS
Aanvraag

PROVINCIE: OOST-VLAANDEREN
STAD: GENT
WUJ: HERAANLEG VAN DE PUBLIEKE RUIMTE AAN 'LEIEKAAI'

GRONDPLAN

Schaal: 1/250. Datum: November 2014.

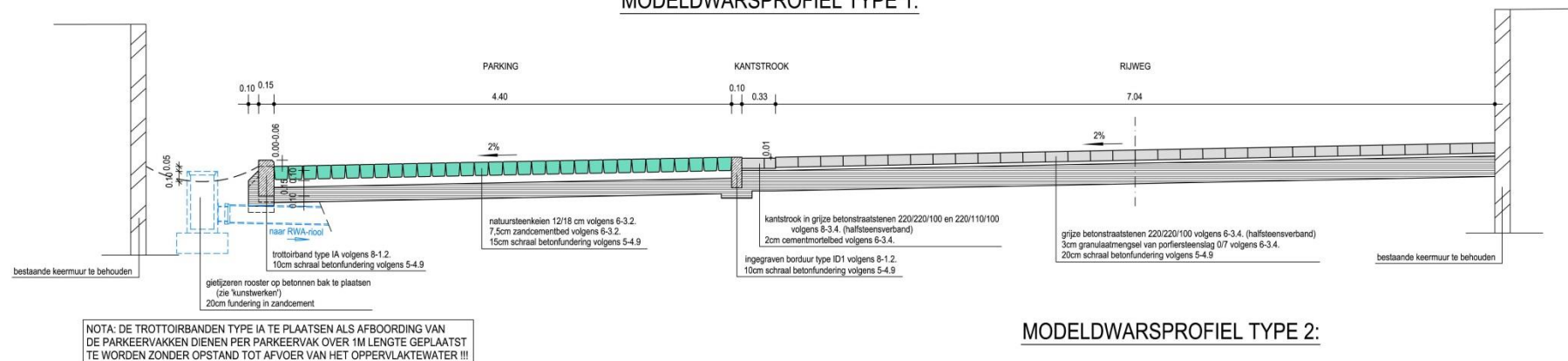
LEGENDE:

- rijweg Leiestraat in kei-verharding
- rijweg Leiestraat in rood gecoatete betonstraalstenen 220x220x100mm
- voetpad Leiestraat in rood gecoatete betonstraalstenen 220x220x100mm
- verharding in grijze betonstraalstenen 220x220x100mm
- parkings in natuursteenkeien formaat 12 x 18cm
- wand-/fietroute in cementbetonverharding - geborsteld
- verharding in grasbetonsteegels 60x40x12cm
- roepsteegels 60x40x12cm
- speelveld en hondentafel aan te vullen met zand
- waterdoorlatende zandkeiurige betonstraalstenen 220x110x100mm
- zone petanquekeien in doorniet
- interiël te maaien grasveld
- exteriël te maaien grasveld
- groenzone met bodembedekkers (bestaande beplanting te behouden)
- groenzone met heesterbeplanting
- onthoepen DNA-afsluiting
- onthoepen RNA-afsluiting
- bestaande rijsling op te breken
- bestaande rijsling op te schuiven
- bestaande te behouden betonnen keermuren
- nieuwe betonnen keermuren
- zijkant in asfalten
- zijkant
- fietsstalling
- wegwasmare and-parkeerpaal
- aan te planten boom

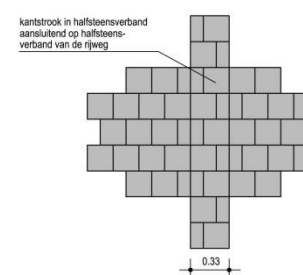

Figuur 6: Ontwerplan (Studieburo Goegebeur)

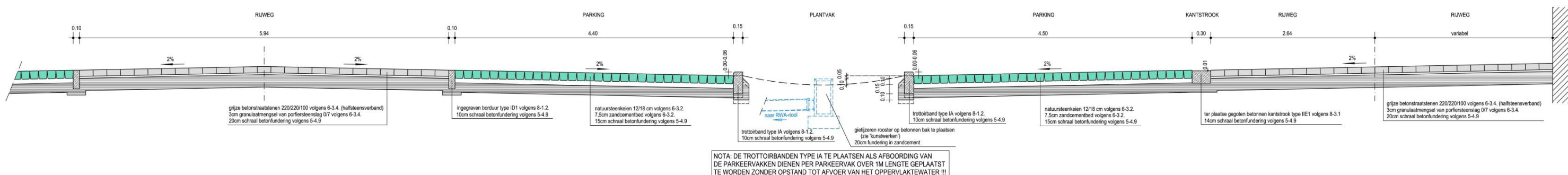
MODEL DWARSPROFIEL TYPE 1:

DETAIL KANTSTROOK:

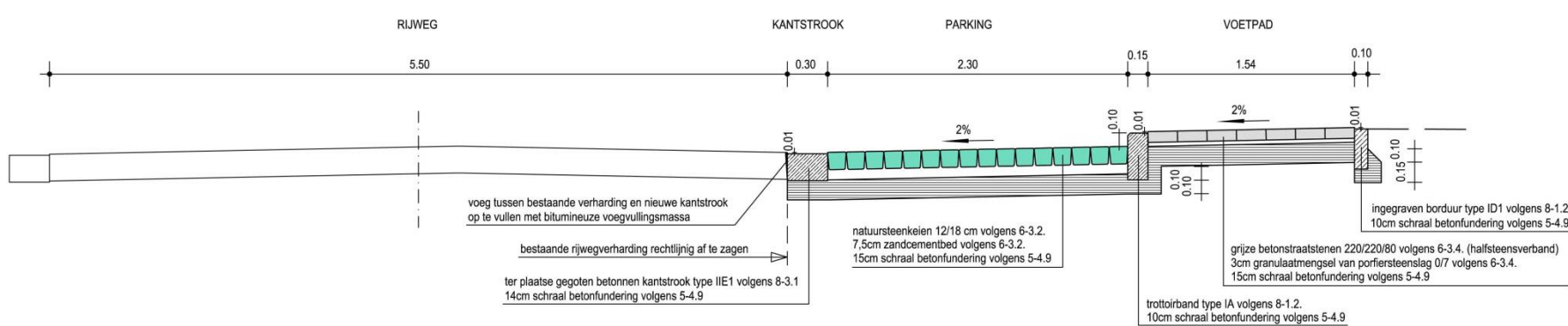

MODEL DWARSPROFIEL TYPE 2:

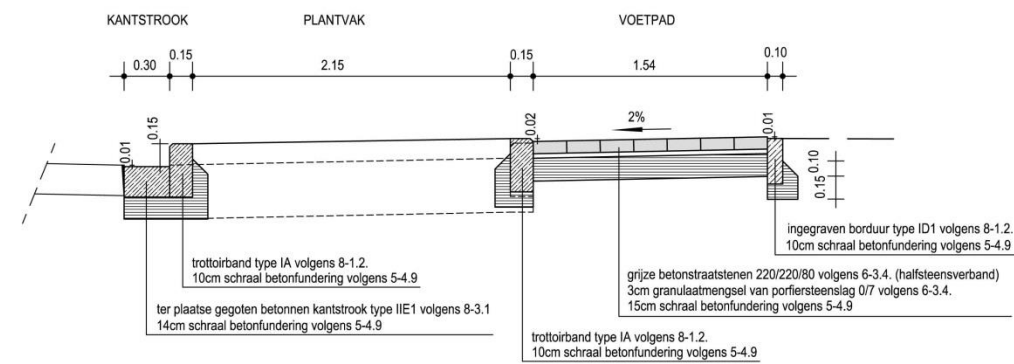

Figuur 7: Typeprofielen deel 1 (Studieburo Goegebeur)

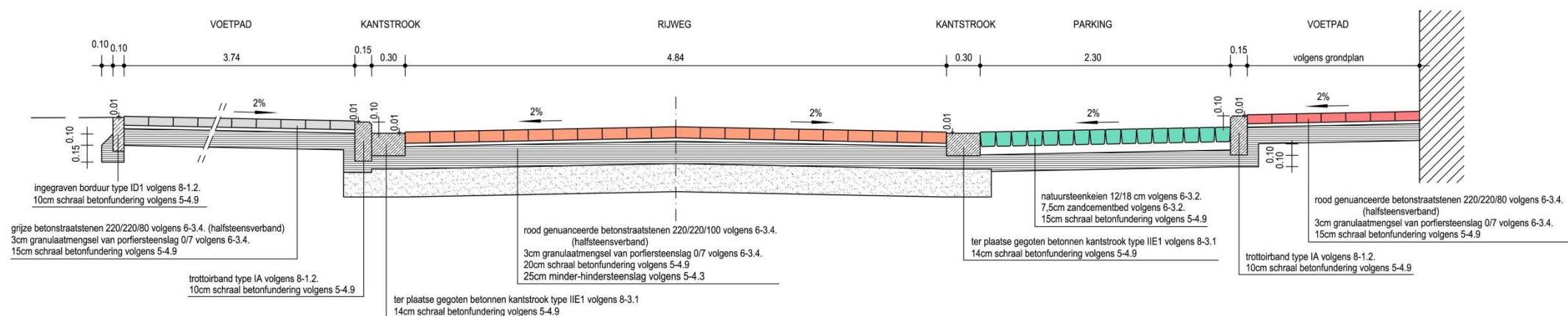
MODEL DWARSPROFIEL TYPE 3:

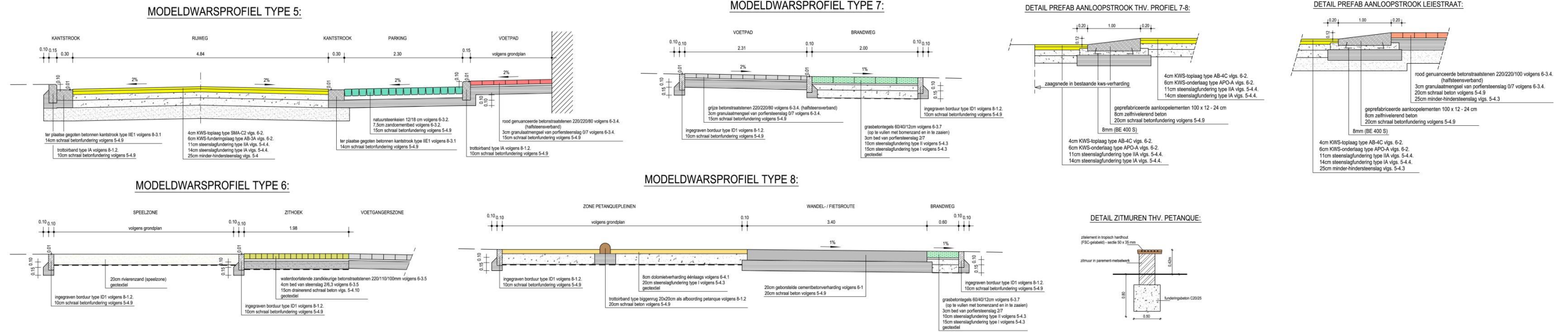
MODEL DWARSPROFIEL TYPE 3 (thv. plantvak):

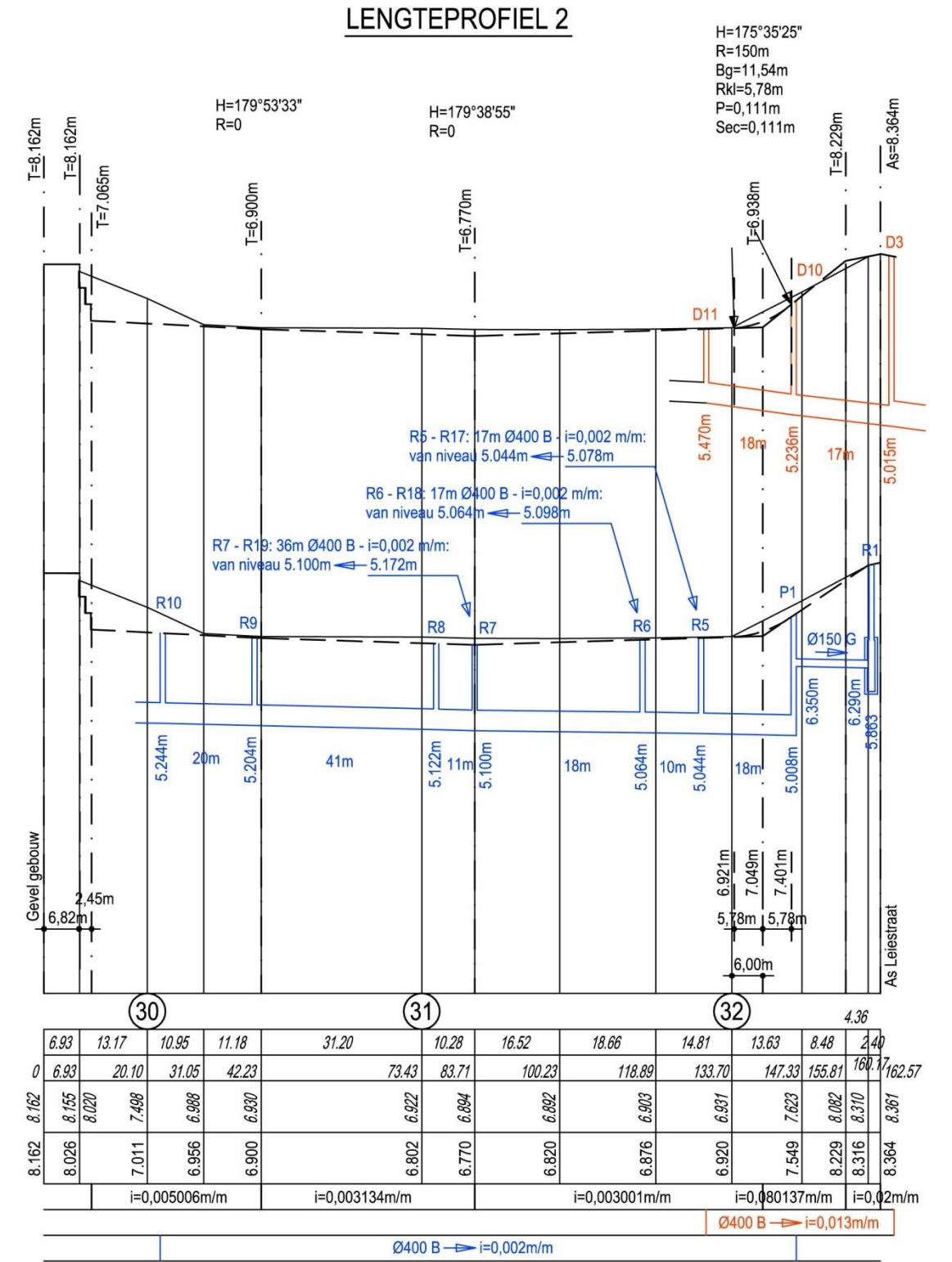
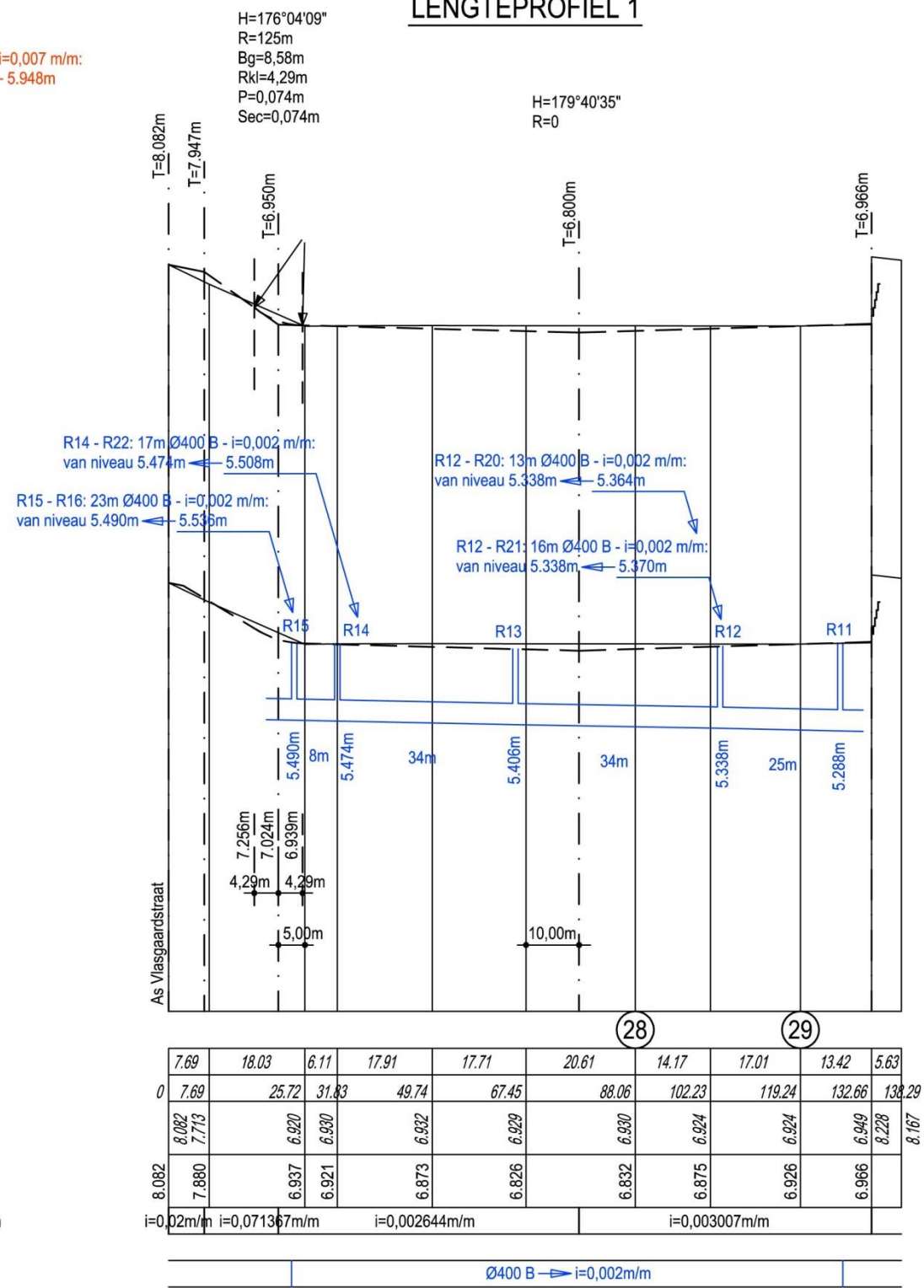
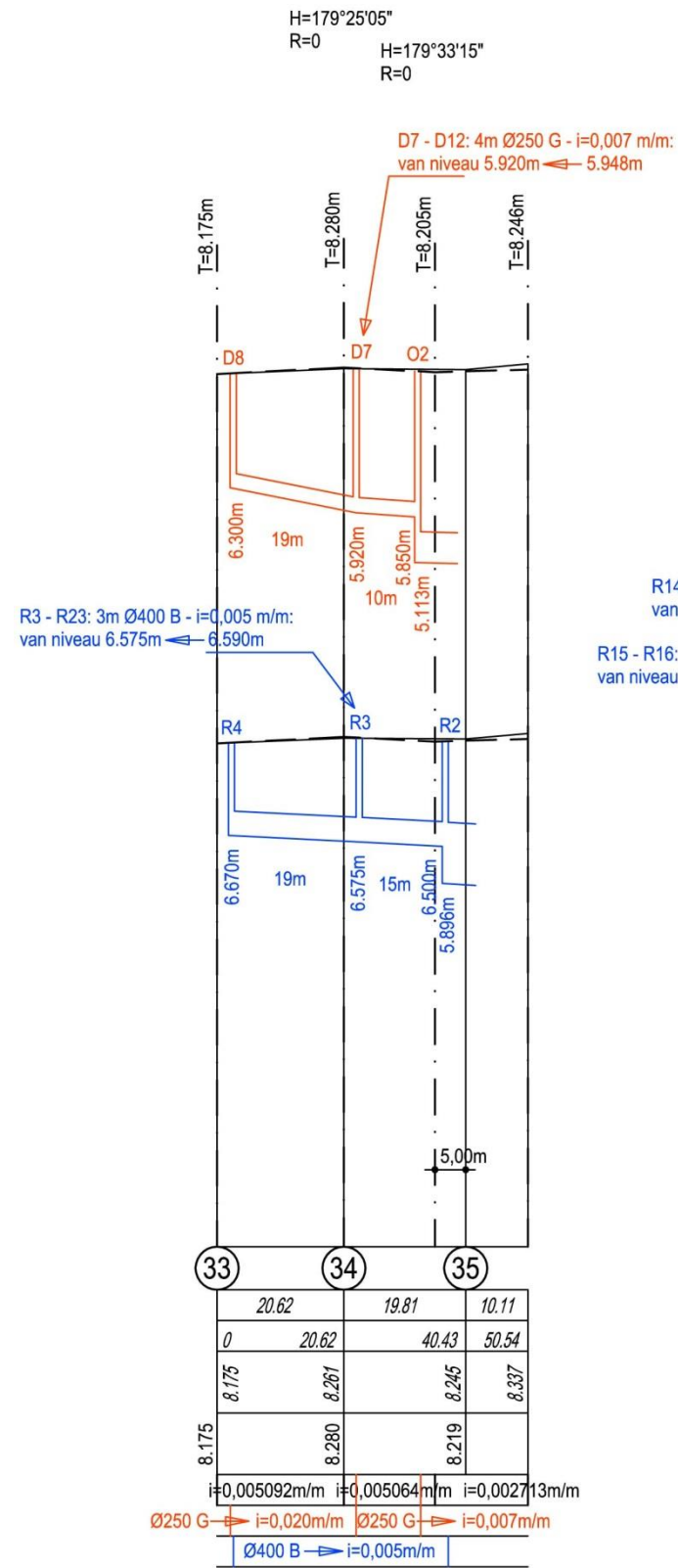
MODEL DWARSPROFIEL TYPE 4:

Figuur 8: Typeprofielen deel 2 (Studieburo Goegebeur)

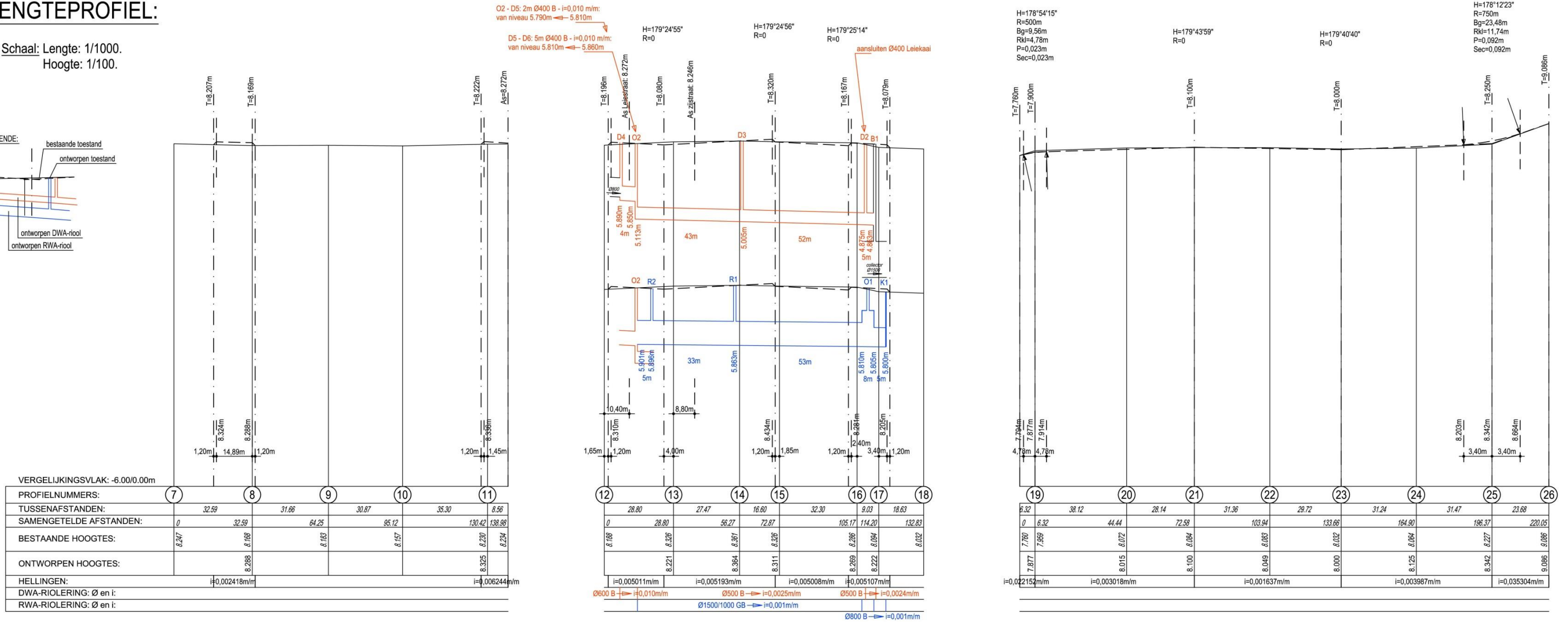
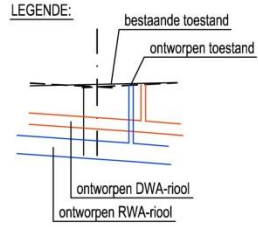
Figuur 9: Typeprofielen deel 3 (Studieburo Goegebeur)

Figuur 10: Lengteprofielen deel 1 (Studieburo Goegebeur)

LENGTEPROFIEL:

Schaal: Lengte: 1/1000.
Hoogte: 1/100.

VERGELIJKINGSVLAK: -6.00/0.00m

PROFIELNUMMERS:	7	8	9	10	11
TUSSENAFSTANDEN:	32.59	31.66	30.87	35.30	8.56
SAMENGETELDE AFSTANDEN:	0	32.59	64.25	95.12	130.42
BESTAANDE HOOGTES:	8.247	8.168	8.183	8.157	8.220
ONTWORPEN HOOGTES:		8.288			8.325
HELLINGEN:	i=0,002418m/m		i=0,006244m/m		
DWA-RIOLERING: Ø en i:					
RWA-RIOLERING: Ø en i:					

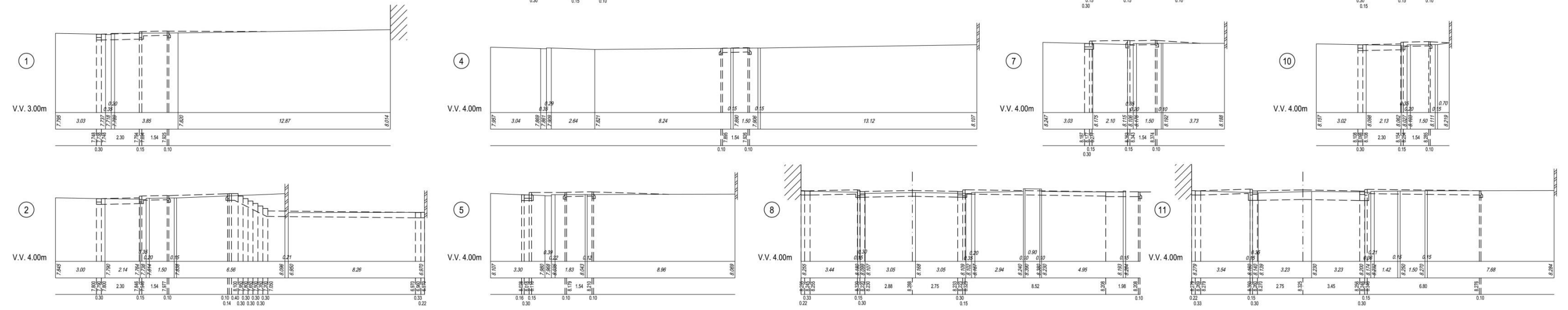
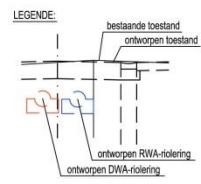
PROFIELNUMMERS:	12	13	14	15	16	17	18
TUSSENAFSTANDEN:	28.80	27.47	16.60	32.30	9.03	18.63	
SAMENGETELDE AFSTANDEN:	0	28.80	56.27	72.87	105.17	114.20	132.83
BESTAANDE HOOGTES:	8.168	8.228	8.367	8.268	8.205	8.094	8.022
ONTWORPEN HOOGTES:		8.221	8.364	8.311	8.269	8.222	8.022
HELLINGEN:	i=0,005011m/m		i=0,005193m/m		i=0,005008m/m		i=0,005107m/m
DWA-RIOLERING: Ø en i:	Ø600 B - i=0,010m/m		Ø500 B - i=0,0025m/m		Ø500 B - i=0,0024m/m		Ø800 B - i=0,001m/m
RWA-RIOLERING: Ø en i:	Ø1500/1000 GB - i=0,001m/m						

PROFIELNUMMERS:	19	20	21	22	23	24	25	26	
TUSSENAFSTANDEN:	6.32	38.12	28.14	31.36	29.72	31.24	31.47	23.68	
SAMENGETELDE AFSTANDEN:	0	6.32	44.44	72.58	103.94	133.66	164.90	220.05	
BESTAANDE HOOGTES:	7.760	7.669	8.072	8.084	8.083	8.022	8.064	8.227	
ONTWORPEN HOOGTES:	7.877		8.015	8.100	8.049	8.000	8.125	8.342	
HELLINGEN:	i=0,02152m/m		i=0,003018m/m		i=0,001637m/m		i=0,003987m/m		
DWA-RIOLERING: Ø en i:									
RWA-RIOLERING: Ø en i:									

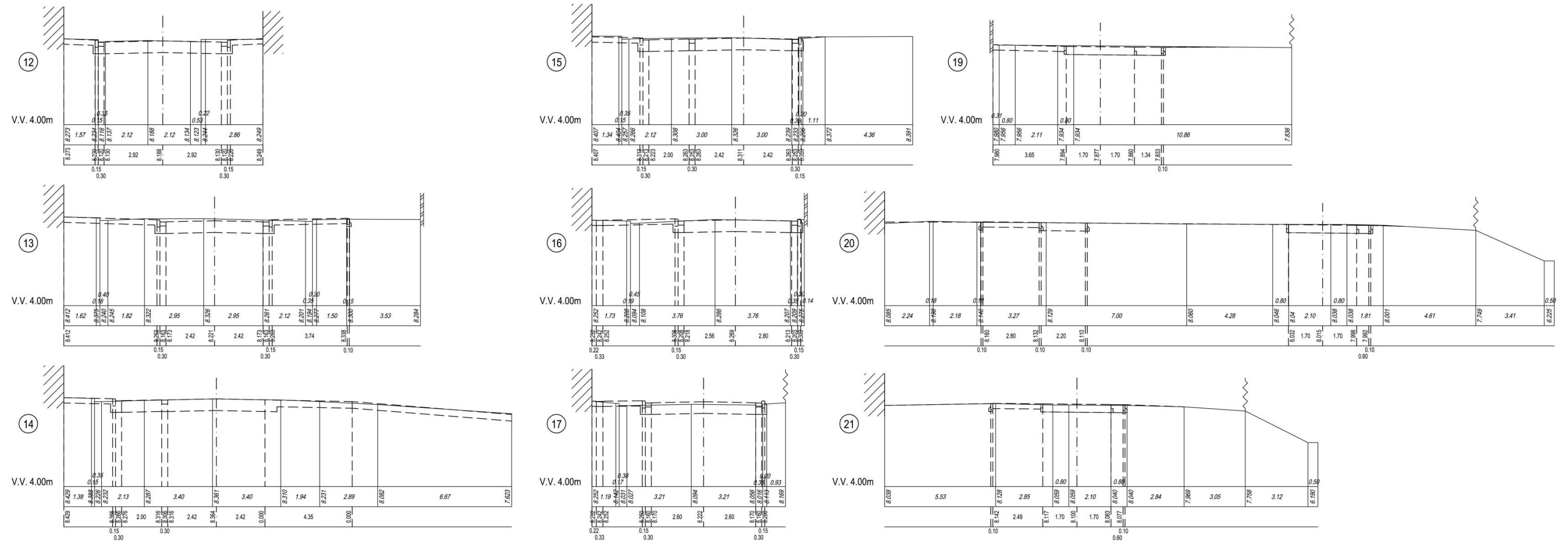
Figuur 11: Lengteprofielen deel 2 (Studiebuuro Goegebeur)

DWARSPROFIELEN:

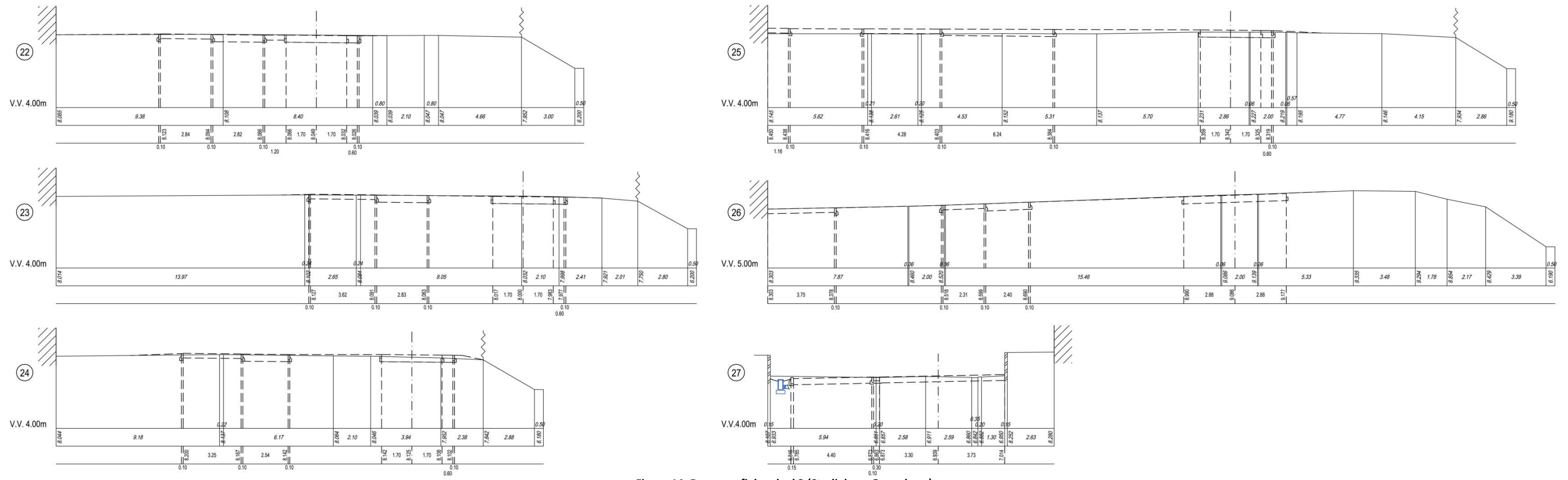
Schaal: 1/100.

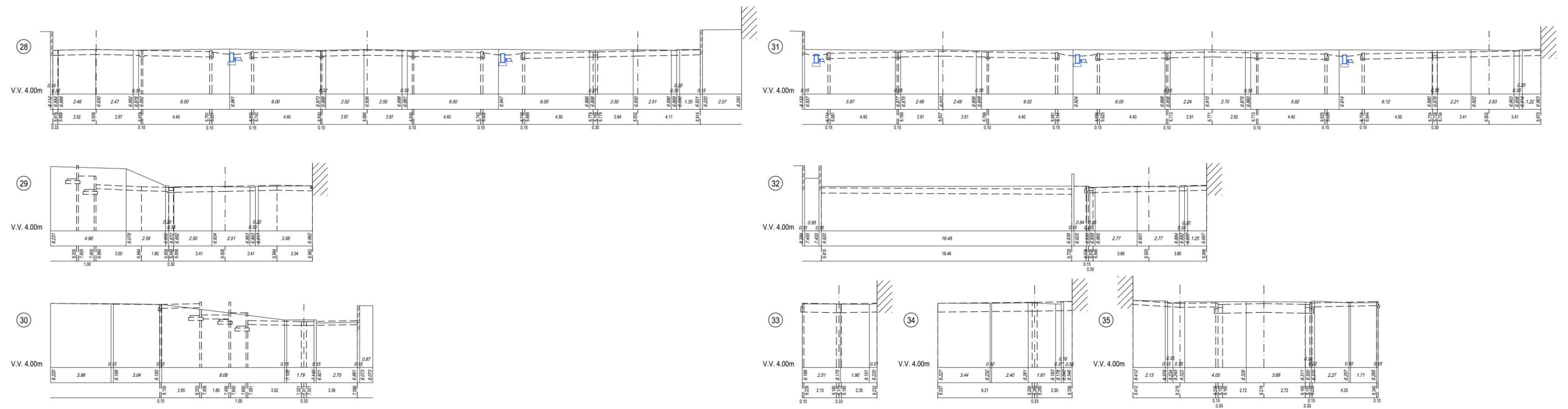
Figuur 12: Dwarsprofielen deel 1 (Studieburo Goegebeur)

Figuur 13: Dwarsprofielen deel 2 (Studieburo Goegebeur)

Figuur 14: Dwarsprofielen deel 3 (Studiebuuro Goegebeur)

Figuur 15: Dwarsprofielen deel 4 (Studiebuuro Goegebeur)

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied. Gezien de ligging van het terrein nabij het historische stadscentrum wordt echter ook voldoende aandacht besteed aan historische kaarten die als bron kunnen dienen voor de gebruiksevolutie van het terrein.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met het stadsplan van Gent door Jacob van Deventer (1559), het stadsplan van Gent door H. Braun en F. Hogenberg (1576), het plan van Guicciardini (1582-1588), het stadsgezicht op Gent door Hendrik Hondius (1641), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), het Plan van Roothaese (1829), de Vandermaelenkaart (1846-1854) en een stadsplan van Gent door J. Gevaert en A.J. Van Impe (1878) worden acht momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

Bij de opmaak van de archeologienota werd contact opgenomen met de dienst Stadsarcheologie Gent. Verder werd in belangrijke mate gebruik gemaakt van het werk: Capiteyn, A./L. Charles/M.C. Laleman, 2007: *Historische Atlas van Gent. Een visie op verleden en toekomst*, Gent.

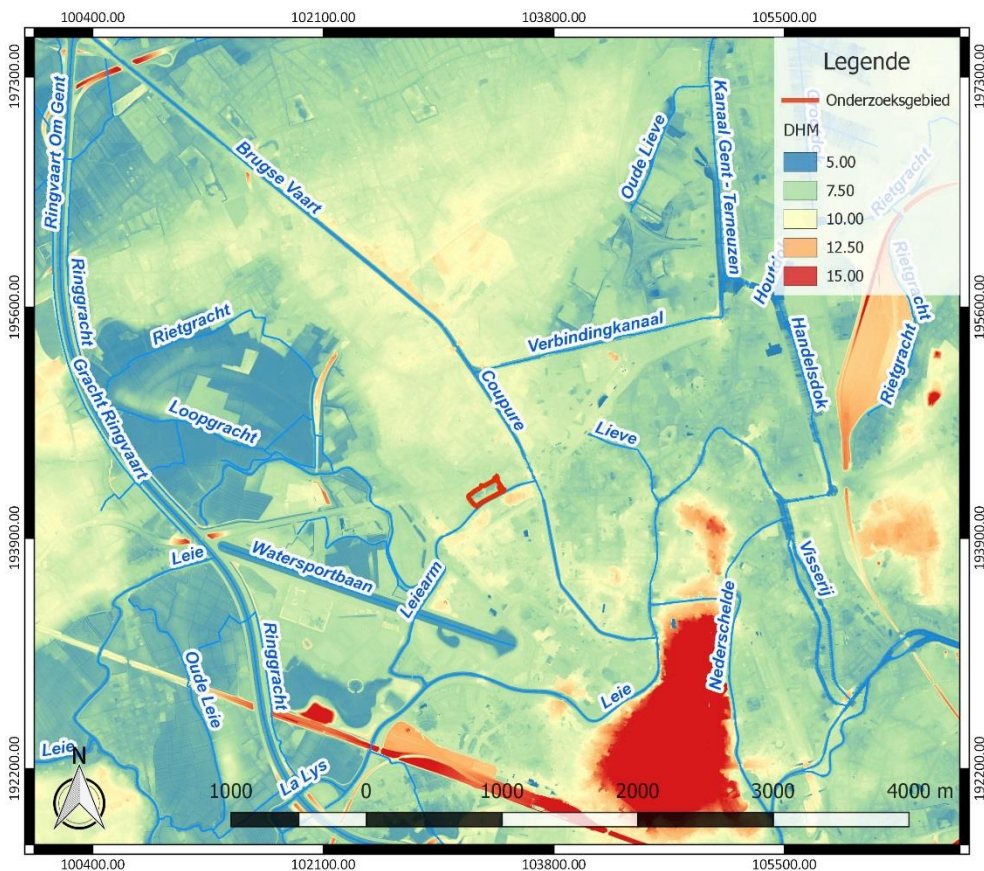
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

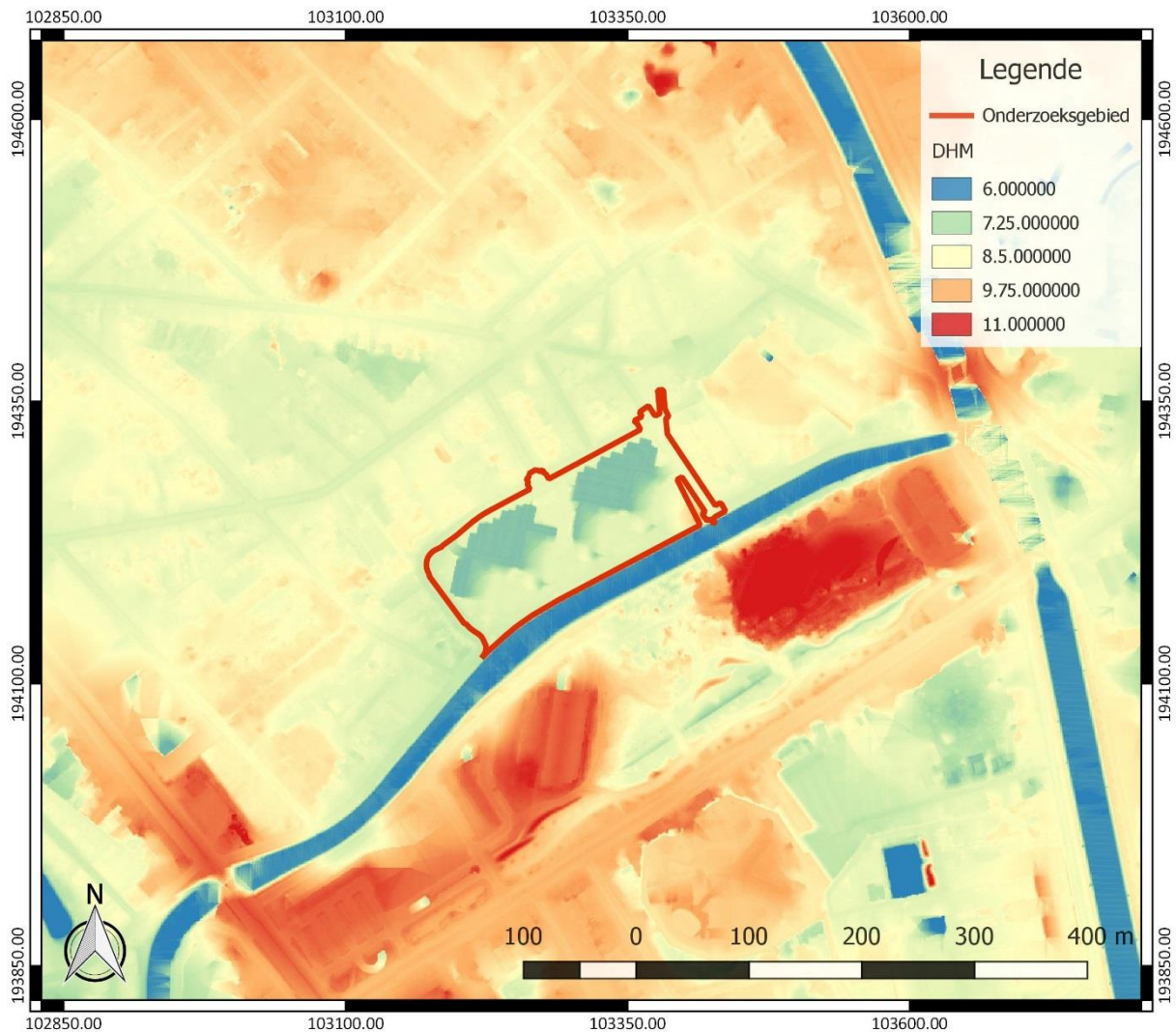
Het onderzoeksgebied is gelegen ten westen van het historische centrum van Gent, tussen de Vlasgaardstraat in het zuidwesten en het noordwesten, de Leiestraat in het oosten en de Leiekaai in het zuiden (Figuur 16). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden. Hydrografisch behoort het tot het bekken van de Gentse Kanalen. Ten zuidoosten en ten zuiden stroomt de Leieam in zuidwestelijke richting naar de Leie (Figuur 17). Ten oosten bevindt zich de Coupure, een kanaal dat de Leie en het kanaal Gent-Brugge (de Brugse Vaart) verbindt.

Figuur 16: Luchtfoto van 2016 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 17: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 18: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

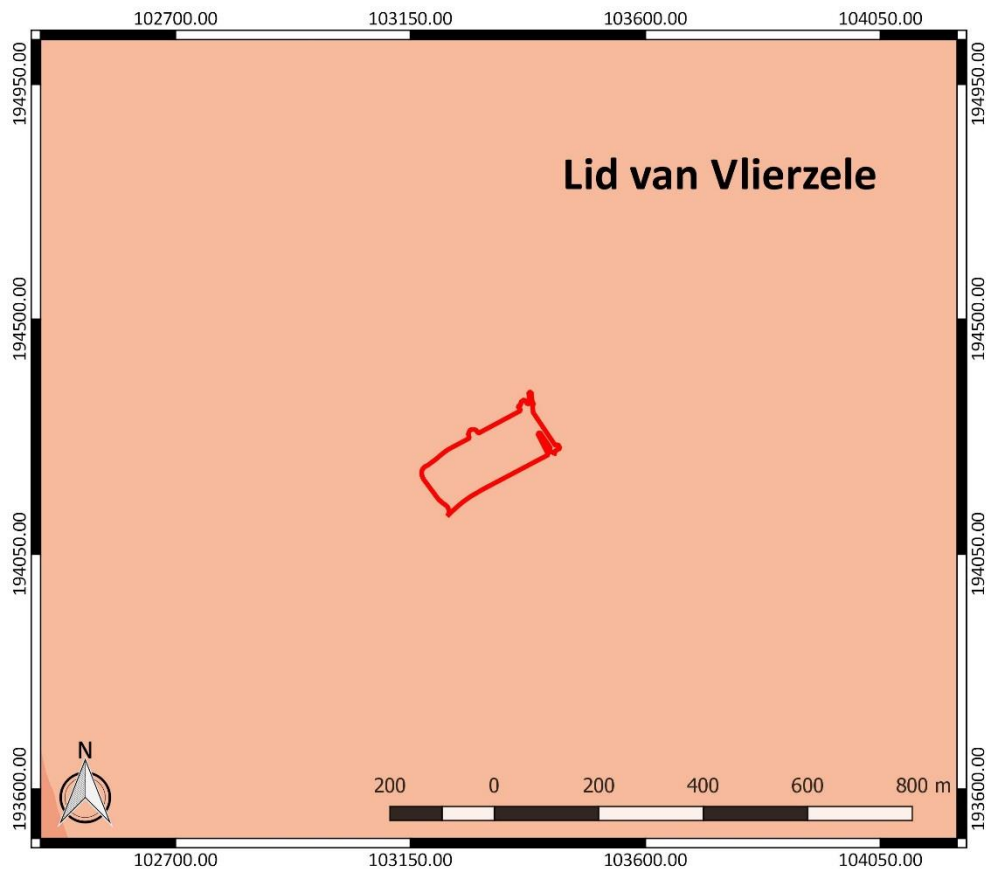

Figuur 19: Hoogteverloop van noordoost naar zuidwest (www.geopunt.be/kaart)

Geomorfologisch situeert Gent zich ter hoogte van de zuidelijke uitloper van de Vlaamse Vallei. Deze vormt een brede vlakte, gelegen op een gemiddelde hoogte van 10 m TAW. De zuidelijke uitloper van de Vlaamse Vallei neemt de vorm aan van een brede zandige vlakte, die ontstaan is tijdens het fluvioperiglaciaal Weichseliaan. Het gebied ontwikkelde zich tot een laagterras door de Holocene insnijding van de Schelde. De Scheldevallei wordt gekenmerkt door een vrij vlak tot licht golvend reliëf vanwege de morfologie van de fluvioperiglaciaal afzettingen. Er zijn in de streek ook lokale opstuivingen of dekzandaccumulaties te vinden, waardoor er topografische verhogingen van ongeveer 1 m ontstaan zijn. In het gebied bevinden zich de Holocene alluviale valleien van zowel de Leie als de Schelde, met een sterk meanderend karakter. De alluviale vlakte heeft een gemiddelde hoogte van 6 m TAW.³ Het onderzoeksgebied is te situeren op een hoogte van 6,4 tot 8,4 m TAW (Figuur 19). Op het terrein zijn duidelijk twee lager gelegen zones aanwezig. Ze zijn ca. 1,20 m dieper gelegen dan de rest van het terrein. Het onderzoeksgebied ligt nabij de laatmiddeleeuwse

³ Haecon/De Moor 2000, 6-7

stadsomwalling en een gedempte Leiearm (zie 2.4.2 Historische beschrijving). Deze Leiearm was een smalle winterbedding die tussen de lage dekzandrug van Ekkergem en de dekzandrug van Mariakerkekouter lag.⁴

Figuur 20: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

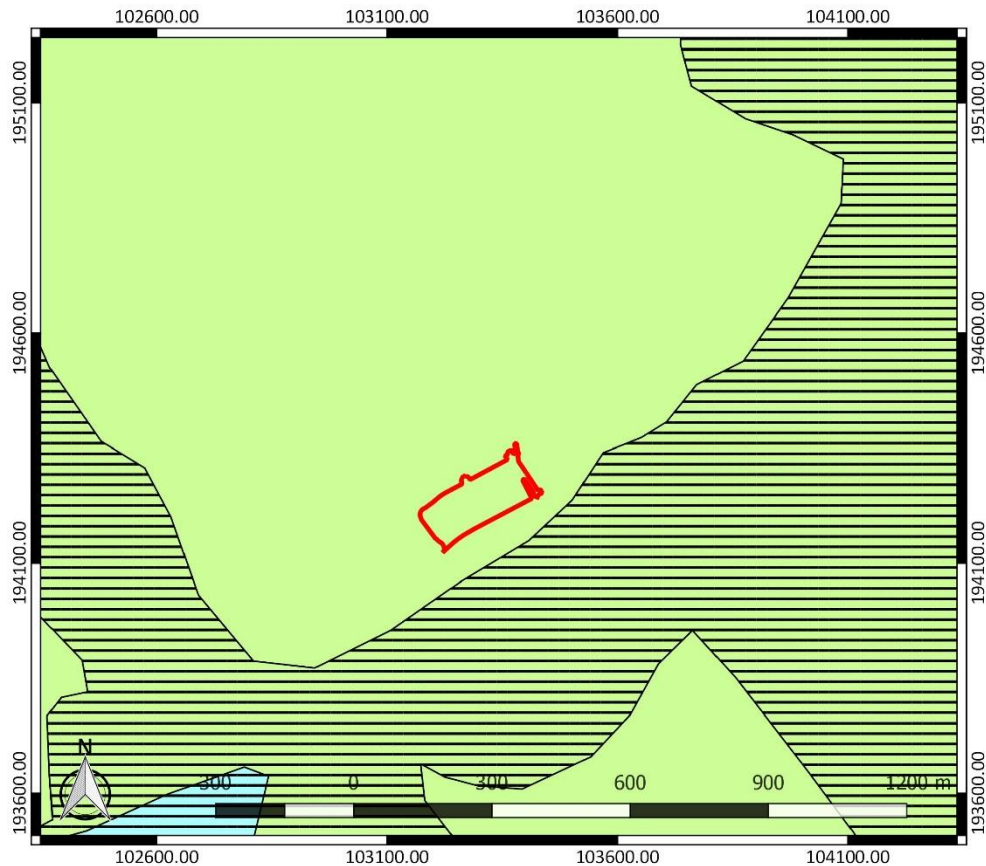
De tertiaire ondergrond (Figuur 20) behoort tot het Lid van Vlierzele. Deze bestaat uit groen tot grijsgroen fijn zand, dat soms kleihoudend is, met plaatselijk dunne zandsteenbankjes, die glauconiethoudend en glimmerhoudend zijn.⁵

De quartairgeologische kaart (Figuur 21) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair. Hieronder bevinden zich fluviaatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn ook nog jongere fluviaatiele afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan) boven de hierboven genoemde afzettingen terug te vinden. Ze zijn gearceerd weergegeven op de kaart.⁶

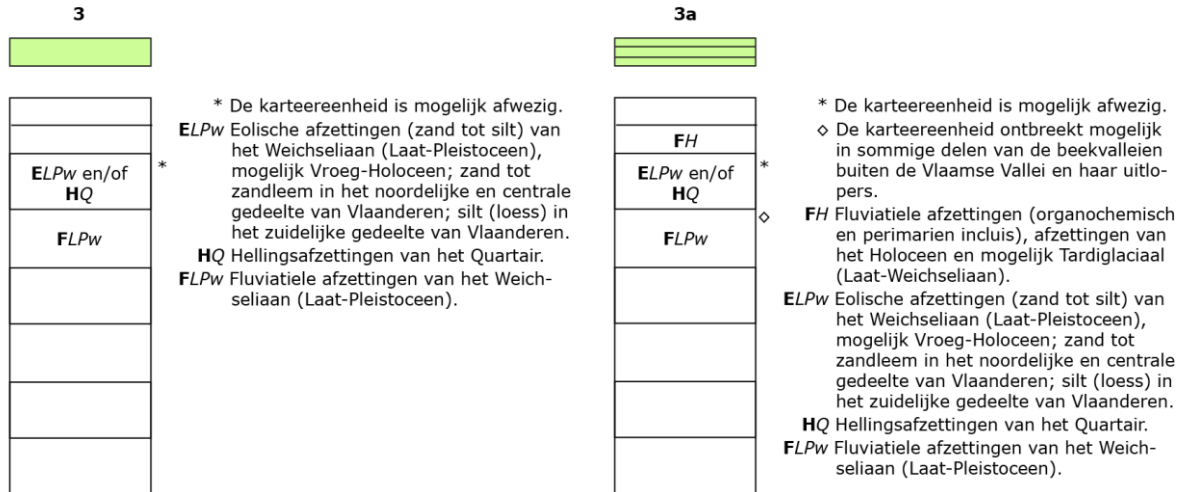
⁴ Devrieze *et al.* 2015, 60

⁵ www.geopunt.be/kaart

⁶ www.geopunt.be/kaart

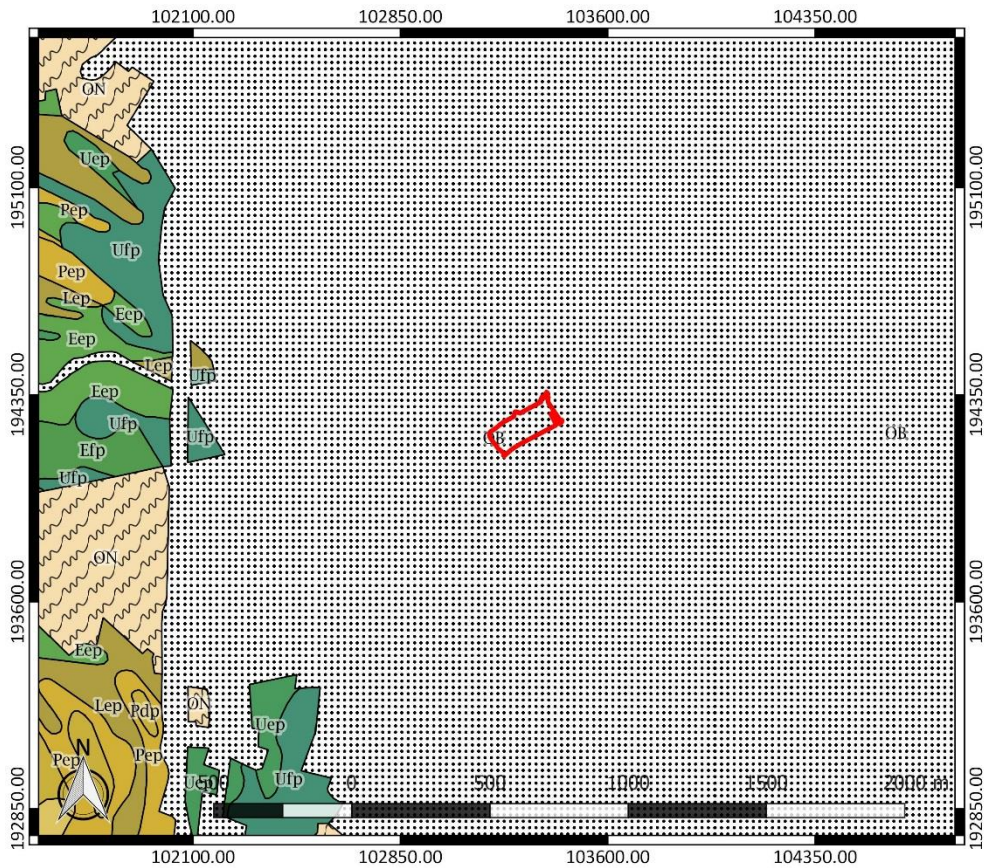

Figuur 21: Quartaire geologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

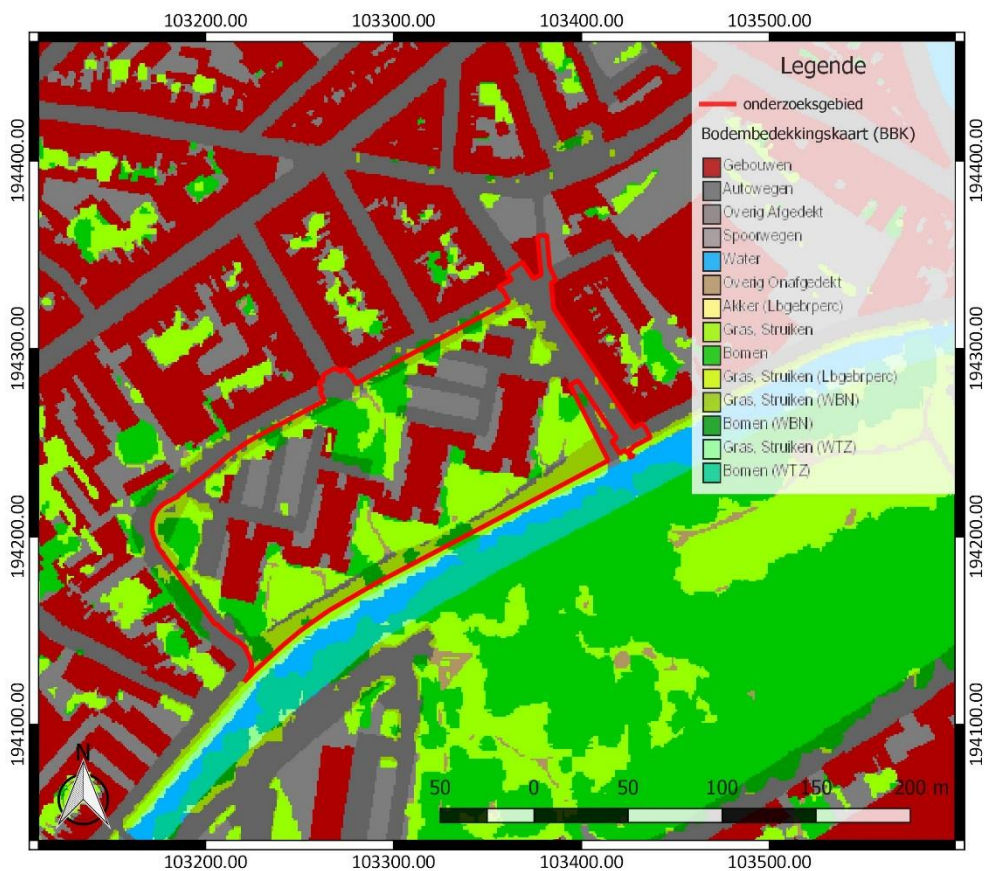

Figuur 22: Legende bij de quartaire geologische kaart (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 23) geeft aan dat het onderzoeksgebied binnen bebouwde zones (OB) valt. Ten westen en ten zuidwesten van het terrein is een sterk gleyige, een zeer sterk gleyige, een sterk gleyige zware en een zeer sterk gleyige zware kleibodem zonder profiel (resp. Eep, Efp, Uep en Ufp) aangegeven. Ook is er ten westen en zuidwesten een natte zandleembodem zonder profiel (Lep) te verwachten op basis van de bodemkaart. In het zuidwesten is er volgens de bodemkaart ook nog een matig natte licht zandleembodem zonder profiel (Pdp) te vinden. Tenslotte geeft de kaart opgehoogde gronden (ON) in het zuidwesten en het noordwesten aan.

Figuur 23: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 24: Bodemgebruikskarta met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruikskaart meerdere gebouwen en een gebouwencomplex te bemerken. Voor het overige wordt het onderzoeksgebied volgens de bodemgebruikskaart ingenomen door gras, struiken, bomen, verhardingen en autowegen (Figuur 24). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 16).

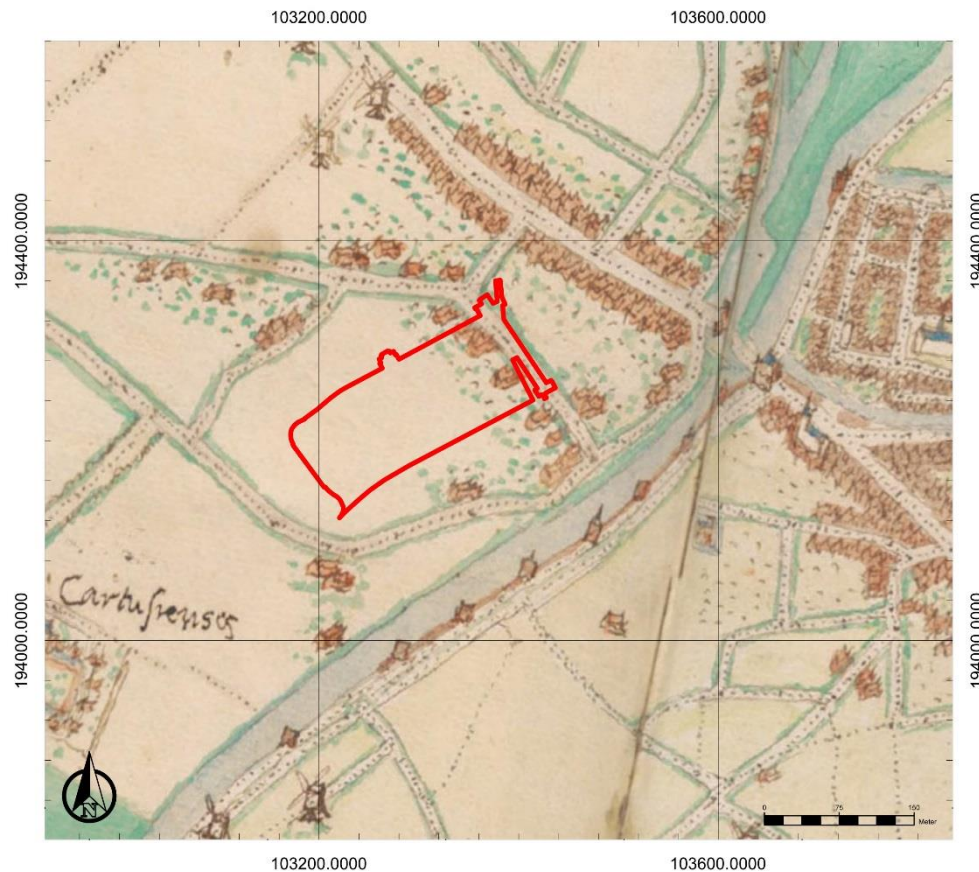
2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied bevindt zich nabij de laatmiddeleeuwse stadsomwalling van Gent en specifiek nabij de Brugse poort. Daarom schenken we bijzondere aandacht aan de laatmiddeleeuwse verdediging van de stad. Deze verdediging steunde in hoofdzaak op de inundatiestrategie. Daarbij konden delen rondom de stad onder water gezet worden, zodat de vijand de stad niet kon naderen. Gebieden die minder goed beschermd werden door het water, kregen versterkingen. Dit was onder andere het geval aan de Brugse Poort. Van aan de Brugse Poort liep in zuidwestelijke richting de winterbedding van een Leiearm die extra versterkt werd. Een bron uit 1308 vermeldt deze versterking. Vermoedelijk ging het in de 14de eeuw om een aarden wal met palissade en wachthuisjes. De Leiearm werd omgevormd tot vestgracht. In 1414-1415 werd gestart met de bouw van een stenen muur met torens. Hoe deze muur eruitzag is te zien op het 'Panoramisch gezicht op Gent' uit 1543 (Figuur 25). Op kaarten uit de 16de eeuw is deze omwalling ook zichtbaar (Figuur 26, Figuur 27). Gent werd in 1577-1584 omringd door een gebastonneerde vestgordel. Aan de Brugse Poort werden drie bastions aangelegd. De vestgracht werd ontdebeld: één gracht volgde de contouren van de bastions, een andere volgde een rechtlijniger verloop, meer buiten de stad. Het is deze gracht die aan de zuidzijde van het onderzoeksgebied grenst. Deze nieuwe situatie is al zichtbaar op een plan van Guicciardini (1582-1588, Figuur 28) en is nog steeds zichtbaar op het plan van Ferraris (1771-1777, Figuur 30), maar is het duidelijkst op een plan uit 1641 van Hondius (Figuur 29).⁷

Figuur 25: Detail uit het Panoramisch gezicht op Gent uit 1534, met situering van de Brugse Poort (Acke *et al.* 2016, 28, fig. 26)

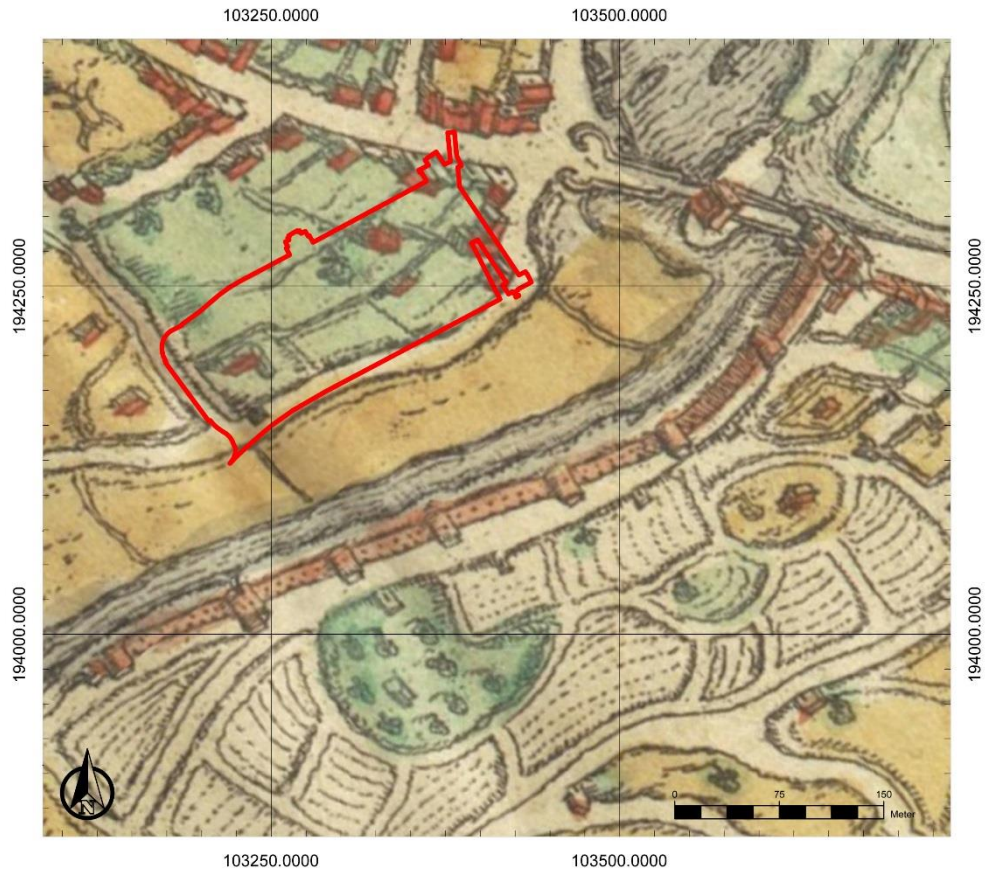
⁷ Devrieze *et al.* 2015, 60-69

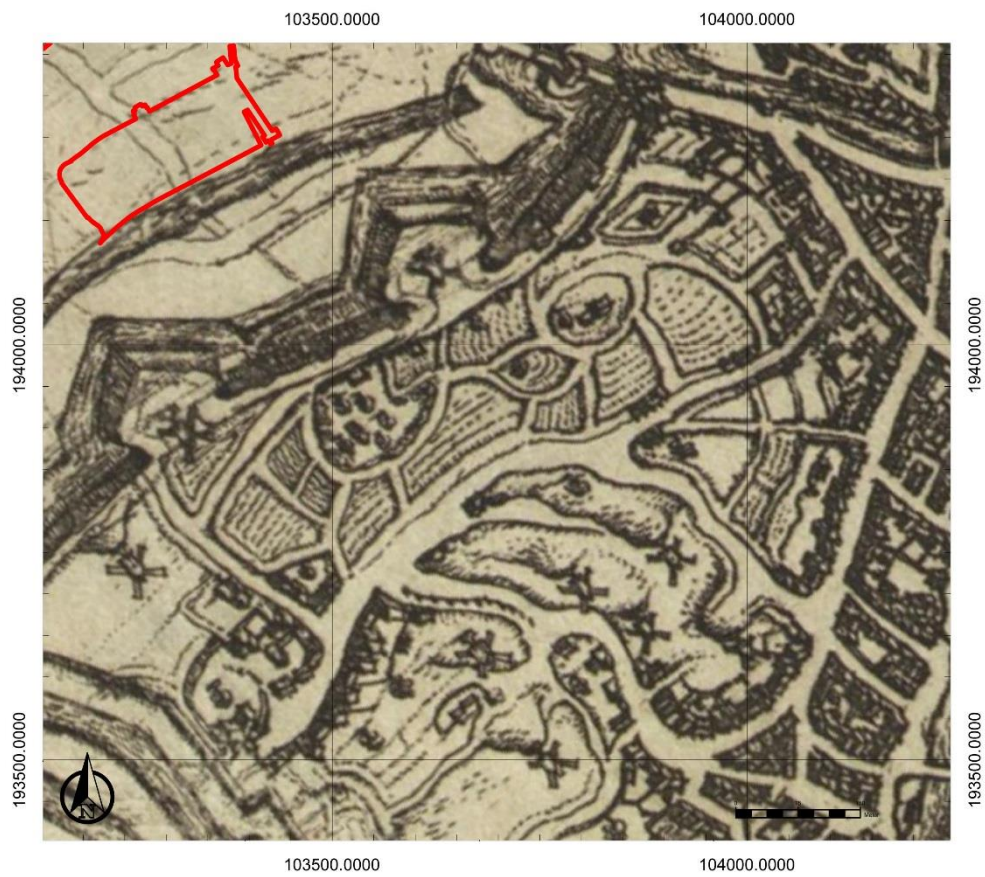
Figuur 26: Plan van Jacob Van Deventer met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

Op het plan van Jacob Van Deventer uit 1559 zijn in het noordoosten van het onderzoeksgebied enkele gebouwen en de historische voorloper van de Leiestraat te zien (Figuur 26). Het plan van Braun en Hogenberg uit 1576 toont ook andere gebouwen centraal en in het zuidwesten van het terrein (Figuur 27). De rest van het terrein lijkt in gebruik als grasland. Op het plan van Guicciardini uit 1582-1588 (Figuur 28) loopt een weg door het onderzoeksgebied, maar mogelijk gaat het om de historische voorloper van de Vlasgaardstraat, ten zuidwesten van het onderzoeksgebied. Op dit plan is geen bebouwing weergegeven. Vanaf nu wordt de Leiearm ten zuidoosten van het onderzoeksgebied aangegeven. Op het plan van Hondius uit 1641 (Figuur 29) wordt de bebouwing slechts selectief weergegeven. De Leiearm ten zuiden is duidelijk aangegeven op de kaart.

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778) is het onderzoeksgebied een beetje te ver naar het noorden toe gesitueerd is. In werkelijkheid sluit het terrein in het zuiden aan op de Leiearm. De kaart geeft verder aan dat het terrein in gebruik was als akkerland (Figuur 30). Er is geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. Hetzelfde beeld krijgen we te zien op een plan van Roothaese uit 1829 (Figuur 31).

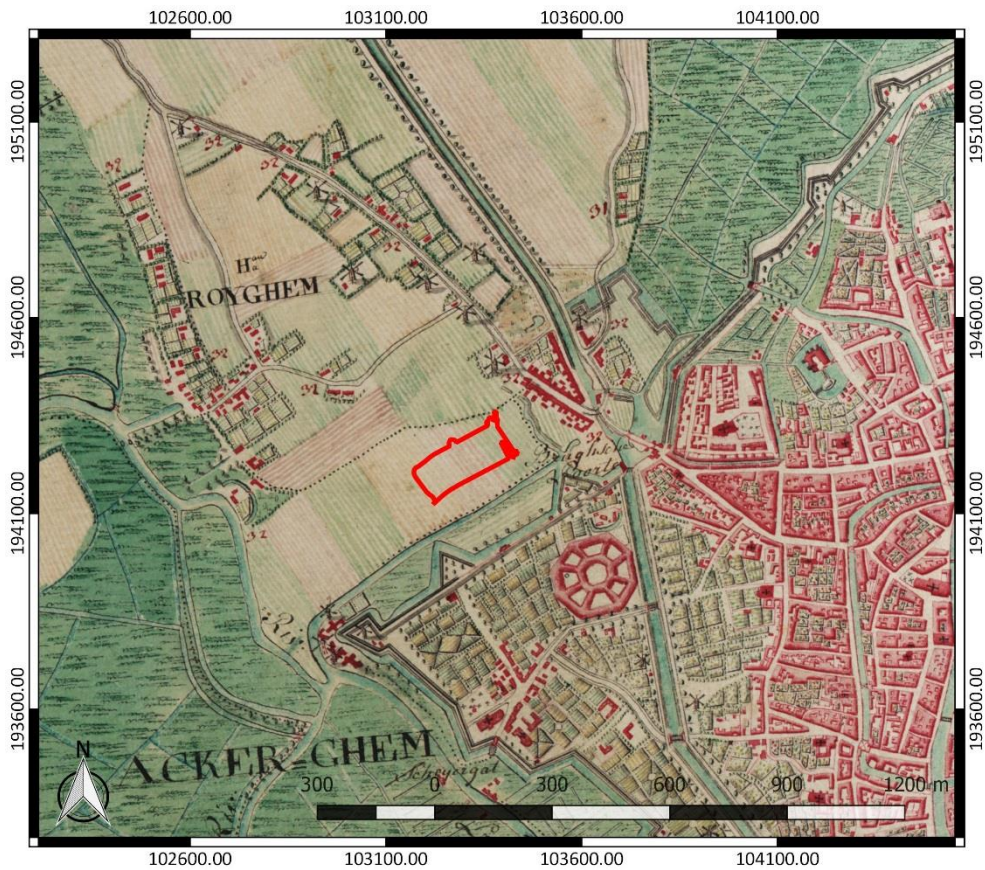
Figuur 27: Plan van Braun en Hogenberg met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

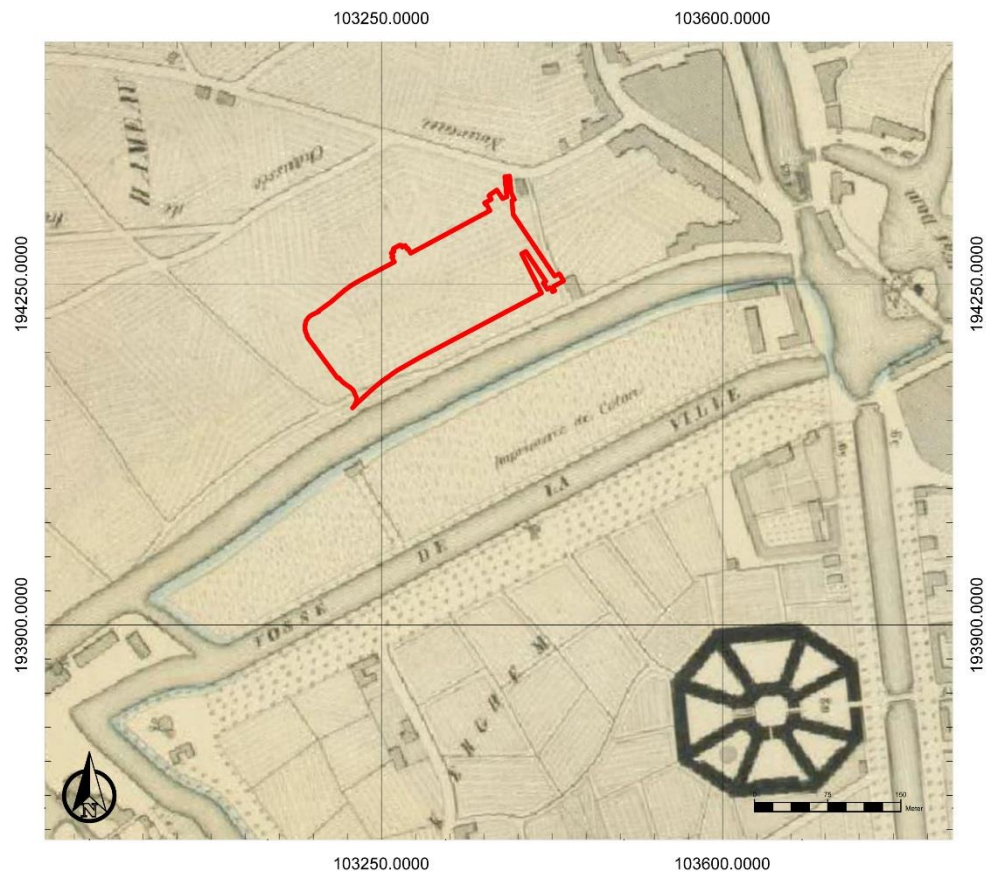
Figuur 28: Plan van Gucciardini met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

Figuur 29: Plan van Hondius met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

Figuur 30: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

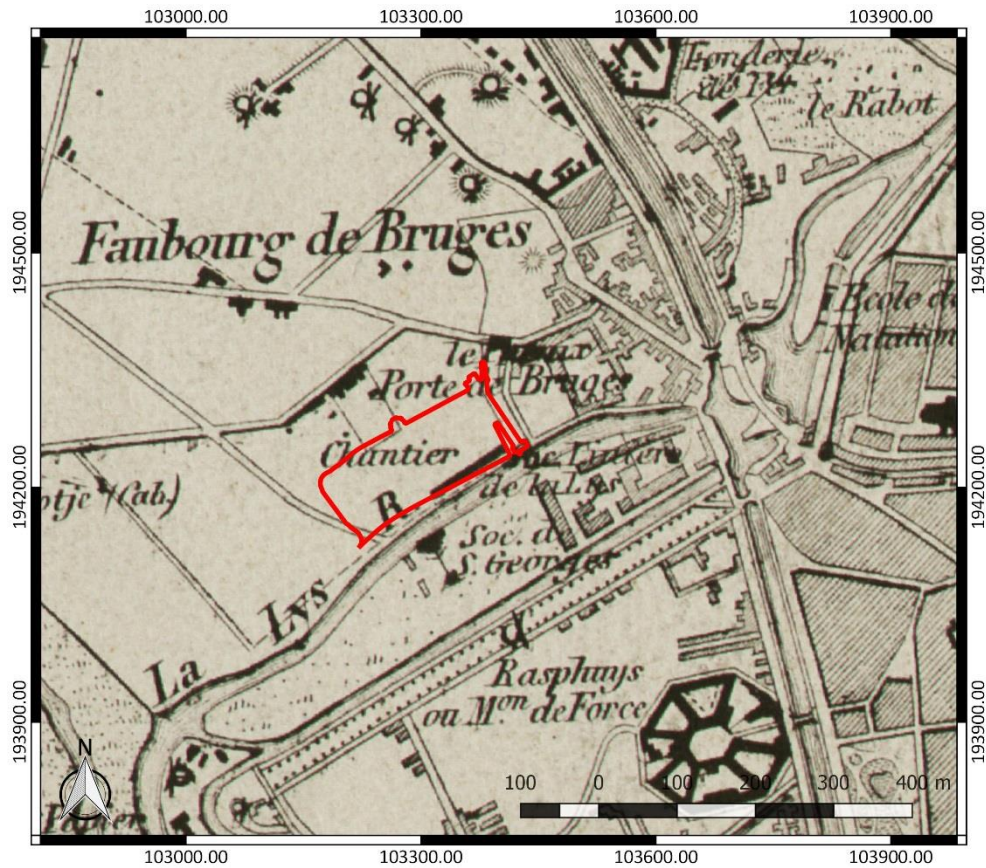

Figuur 31: Plan van Roothaese met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

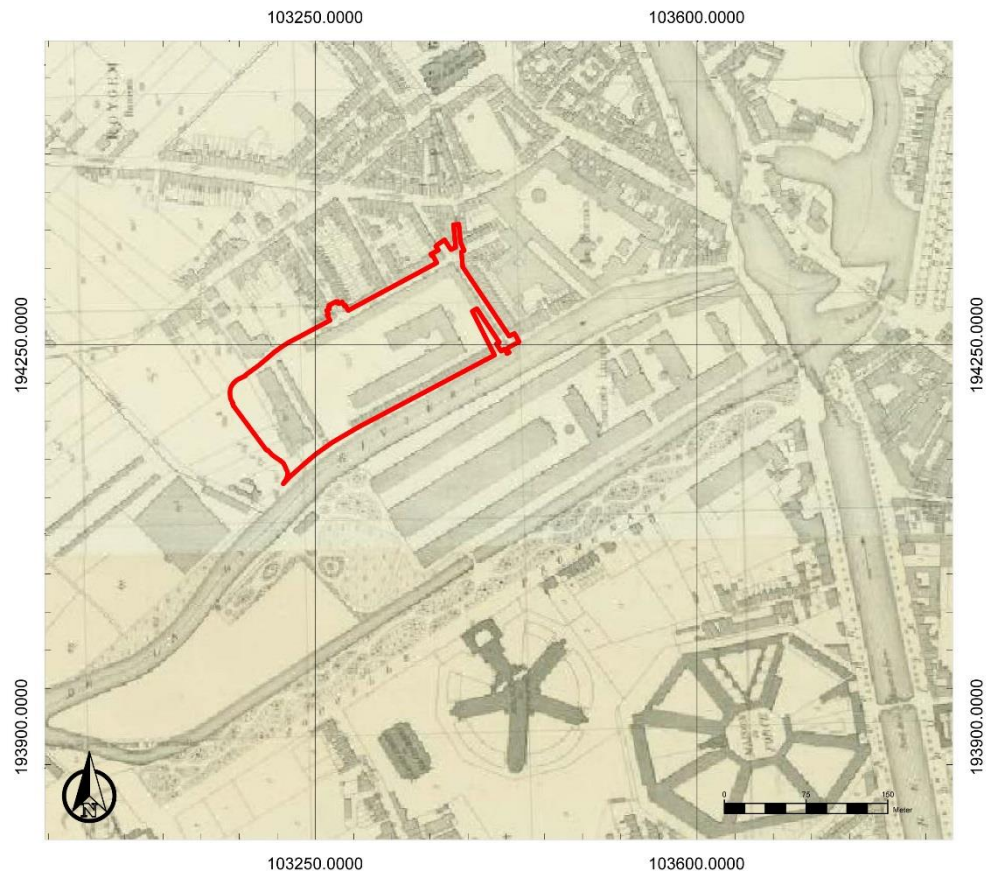
Op de Vandermaelenkaart, genoemd naar cartograaf Philippe Vandermaelen (1846 – 1854), is bebouwing te zien in het zuidoosten van het terrein (Figuur 32). Op het perceelplan van Gent en omgeving, opgemaakt door J. Gevaert en A. Van Impe (1878, Figuur 33) blijkt het volledige onderzoeksgebied nu bebouwd.

Tussen 1976 en 1982 realiseerde de sociale huisvestingsmaatschappij De Gentse Haard aan de Leiekaai 34-315 een complex van 282 appartementen en een gemeenschapslokaal. Hiervoor werden 42 bestaande huizen gesloopt,⁸ die te zien zijn op een luchtfoto uit 1971 (Figuur 34). Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 35) toont het appartementencomplex. Het beeld sluit aan bij het beeld dat te zien is op een recente luchtfoto (Figuur 16).

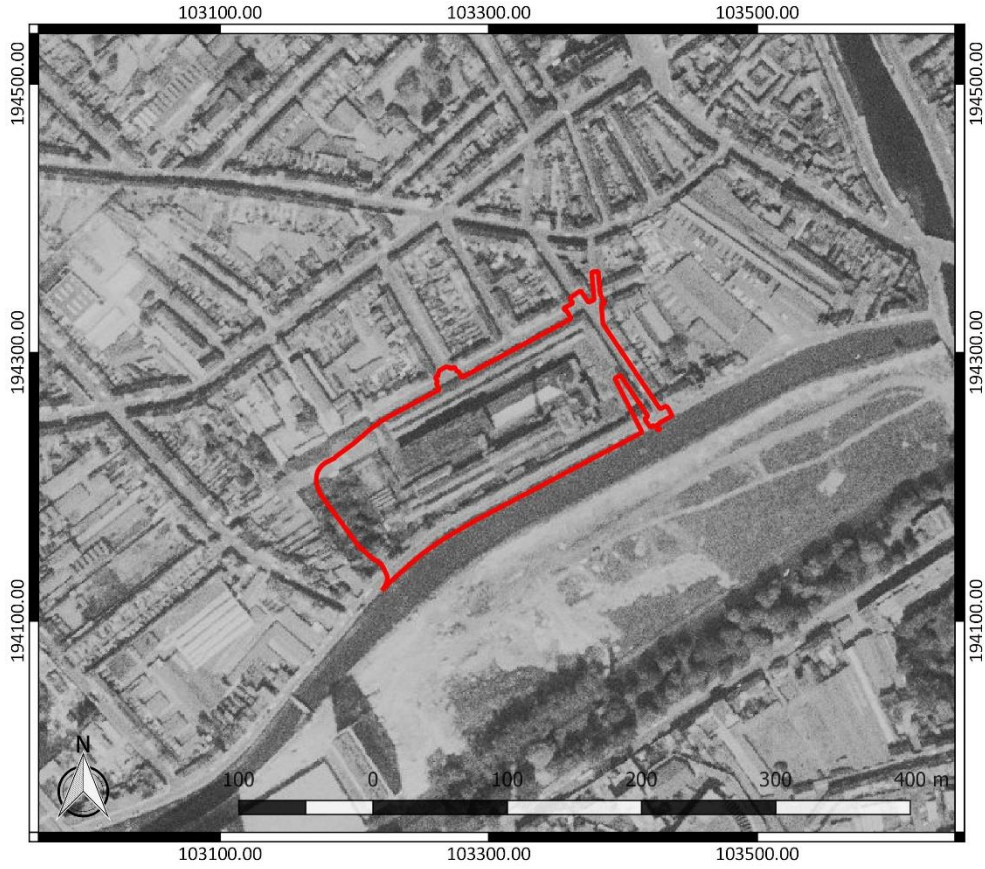
⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Sociale huisvestingscomplex Leiekaai [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/302317> (geraadpleegd op 25 juli 2017).

Figuur 32: Vandermaelenkaart (1846-1854) met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 33: Plan van Gevaert en Van Impe met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

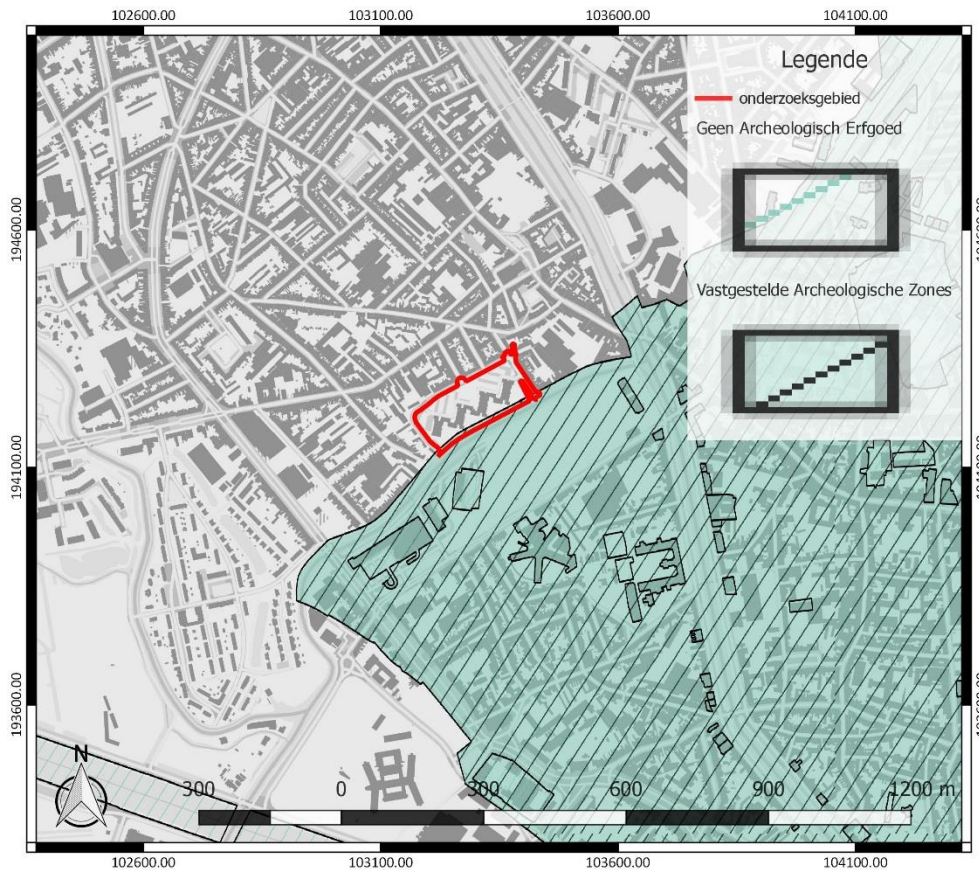
Figuur 34: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 35: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

Het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied ligt binnen de vastgestelde archeologische zone 'Historische stadskern van Gent' (Figuur 36).

Figuur 36: Overzichtskaart van de vastgestelde archeologische zones en de zones waar geen archeologisch erfgoed te vinden is met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

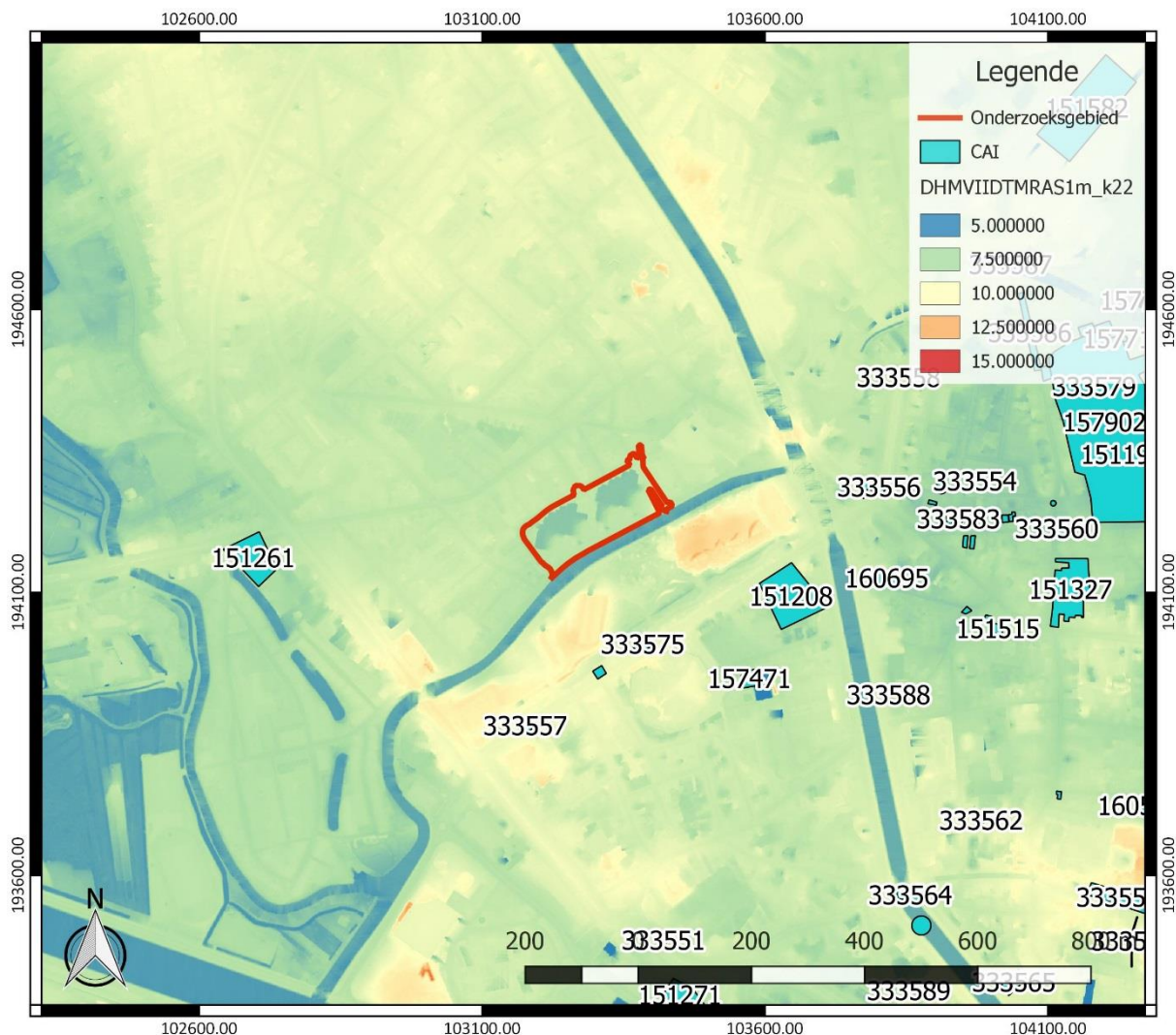
De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 37). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties gesitueerd ter hoogte van een gelijkaardige landschappelijke situatie, worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

In de omgeving zijn delen van de laatmiddeleeuwse stadsversterking waargenomen (Figuur 37), wat we reeds konden verwachten aan de hand van historische kaarten (2.4.3). Het gaat om delen van de stadsmuur, van de verdedigingstorens en van een sluis.⁹ Ze waren opgebouwd uit baksteen, vaak met een parement van witte kalkzandsteen. Ook andere locaties verwijzen naar sporen van middeleeuwse activiteit. Ter hoogte van de Akkerstraat werd een vermoedelijke ophogingslaag aangetroffen met daarin 15de-eeuws materiaal (CAI ID 160695).¹⁰ Bij wegenwerken aan de

⁹ Centrale Archeologische Inventaris CAI ID 333555, CAI ID 333556, CAI ID 333557, CAI ID 333558, CAI ID 333575 en CAI ID 333576 (op de kaart bij CAI ID 333575 gelegen) (geraadpleegd op 6 juli 2017)

¹⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 160695, Akkerstraat I (geraadpleegd op 6 juli 2017)

Rasphuisstraat kwamen heel wat middeleeuwse vondsten aan het licht (CAI ID 333588).¹¹ Ook de fundering van het Rasphuis werd vastgesteld (CAI ID 157471).¹²

Figuur 37: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied
(<https://geo.onroerendergoed.be/>), weergegeven op het DHM

Twee locaties werden aan de CAI toegevoegd op basis van kaartmateriaal, met name langs de Drongensesteenweg, waar zich in de 18de eeuw een site met walgracht bevond (CAI ID 151261)¹³ en aan het kruispunt van Nieuwewandeling en Coupure, waar zich in de 18de eeuw een lusthof bevond, het zogenaamde Spiegelhof. Het Spiegelhof gaat terug op een site met walgracht uit de middeleeuwen. De oudste bekende bezitter van deze site met walgracht dateert uit de 13de eeuw (CAI ID 151208).¹⁴ Enkele andere locaties verwijzen naar archeologische toevalsvondsten, zoals de vondst van een beer- of afvalput zonder verdere specificaties (CAI ID 333551).¹⁵

¹¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 333588, Rasphuisstraat (geraadpleegd op 6 juli 2017)

¹² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 157471, Rasphuis (geraadpleegd op 6 juli 2017)

¹³ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 151261, Drongensesteenweg 199-227 (geraadpleegd op 6 juli 2017)

¹⁴ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 151208, Spiegelhof (geraadpleegd op 6 juli 2017)

¹⁵ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 333551, Antonius Triestlaan (geraadpleegd op 6 juli 2017)

De CAI-kaart geeft aan dat er verder ten oosten en ten zuidoosten van het onderzoeksgebied nog gekende archeologische waarden aanwezig zijn. Ze bevinden zich echter al op grotere afstand van het onderzoeksgebied en sluiten aan bij de reeds besproken gekende archeologische waarden die zich op kortere afstand bevinden. Daarom worden de overige CAI locaties die op de kaart te zien zijn, niet nader besproken.

Enkele archeologische onderzoeken die in de buurt van het plangebied werden uitgevoerd, werden nog niet opgenomen in de Centrale Archeologische Inventaris. Het eerste onderzoek betreft een vondstmelding van het kerkhof aan de kerk van Ekkerghem. Onder een toplaag met een dikte van 1,50 m werd een 80 cm diep kerkhofpakket aangetroffen.¹⁶ Het tweede onderzoek betreft een archeologische prospectie met ingreep in de bodem aan de Coupure. Deze prospectie bracht verschillende ophogingslagen aan het licht, waaronder op ongeveer 1 m onder het maaiveld een 1,30 m dik pakket dat waarschijnlijk de grond van de uitgraving van de Coupure was. Hieronder werden archeologische sporen zichtbaar. Het ging om sporen van zaaibedden van vóór de uitgraving van de Coupure in de 18de eeuw. De onverstoorde bodem bevond zich op circa +5,70m TAW.¹⁷ Bij onderzoek aan de Nieuwewandeling kwam een greppel uit de Romeinse periode aan het licht. Een andere greppel dateert uit de volle middeleeuwen (12de-13de eeuw) en is vermoedelijk een perceelsgreppel of afwateringsgreppel.¹⁸

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?

Het onderzoeksgebied bevindt zich aan de rand van de historische stadskern van Gent, aan de buitenzijde van de laatmiddeleeuwse stadsomwalling. Dit is te zien op de geraadpleegde historische kaarten. In de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich verschillende gekende archeologische waarden uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd. De meeste daarvan zijn eerder lokaal van belang en niet te relateren aan het onderzoeksgebied. Aangrenzend aan het onderzoeksgebied zijn resten van de 16de-eeuwse stadsversterking te verwachten. Op basis van de geraadpleegde historische kaarten worden echter geen resten van deze stadsversterking verwacht binnen het eigenlijke onderzoeksgebied. Verder is ook de vondst van een greppel uit de Romeinse periode en uit de volle middeleeuwen nog een indicatie van het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied.

Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Met betrekking tot de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein zijn we reeds vanaf de 16de eeuw goed geïnformeerd aan de hand van historische kaarten. De oudste kaart geeft aan dat de Leiestraat teruggaat op een historisch wegtracé. Langs deze weg toont de kaart bebouwing in het oosten van het onderzoeksgebied. Een andere 16de-eeuwse kaart toont ook centraal en in het zuidwesten van het terrein bebouwing. In de periode 1577-1584 werden werken uitgevoerd aan de stadsversterkingen. Daarbij werd de Leiearm net ten zuiden van het onderzoeksgebied aangelegd. Jongere kaarten tonen vanaf dan geen bebouwing meer binnen het onderzoeksgebied. Het terrein lijkt dan in gebruik als akkerland.

Vanaf het midden van de 19de eeuw verschijnt opnieuw bebouwing in het zuidoosten van het terrein. In het laatste kwart van de 19de eeuw was het terrein volledig bebouwd. De aanwezige woningen

¹⁶ Vermeiren *et al.* 2015, 16-18

¹⁷ Pieters *et al.* 2011, 11-14 en 18-20

¹⁸ Acke/Bartholomieux/Bot 2016, 30

werden tussen 1976 en 1982 gesloopt om plaats te maken voor de huidige appartementsgebouwen. Mogelijk heeft de 19de-eeuwse bebouwing een verstoring van het bodemarchief veroorzaakt. Ook van de huidige bebouwing, verharding en onderliggende nutsleidingen wordt verwacht dat ze een negatieve impact gehad hebben op het bodemarchief. Dit blijkt ook uit het digitale terreinmodel (zie 2.4.1), waarop duidelijk te zien is dat de verhardingen ten noorden van de appartementsgebouwen ca. 1,20 m lager gelegen zijn dan het niveau van de omliggende terreinen.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De werken omvatten de heraanleg van de publieke ruimte. De bestaande bebouwing blijft behouden. De contouren van de bestaande verhardingen blijven eveneens grotendeels behouden. Slechts plaatselijk wordt de bestaande weg verbreed. We zien voornamelijk wijzigingen ter hoogte van de bestaande rioleringen. De aanwezige rioleringen zullen uitgedroogd worden en plaatselijk wordt nieuwe riolering aangelegd. De gemiddelde diepte van de bodemingrepen bedraagt slechts 40 à 60 cm. Ter hoogte van te rooien bomen en de aanplant van nieuwe bomen zal plaatselijk een verstoring van ca. 1,30 m diepte optreden en ter hoogte van de rioleringen, die voor een groot deel het tracé van de huidige rioleringen volgen, zal een verstoring van 2,40 à 3,40 m diepte optreden. Verder dient ook in acht genomen te worden dat de geplande werken compactie van de bodem zullen veroorzaken buiten de zones waar de eigenlijke werken voorzien worden. Alles bij elkaar is de bijkomende negatieve impact van de geplande werken beperkt te noemen, ten opzichte van de huidige toestand.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Op basis van gekende archeologische waarden in de omgeving zijn mogelijk resten uit de Romeinse tijd en uit de volle middeleeuwen aanwezig op het terrein. Op basis van de landschappelijke ligging zijn resten uit de steentijd, de metaaltijden en de vroege middeleeuwen evenmin uit te sluiten. Historische kaarten geven aan dat minstens vanaf de 16de eeuw historische bebouwing aanwezig was binnen het onderzoeksgebied. Later verdween deze bebouwing, toen een gracht net ten zuiden van het terrein aangelegd werd. Deze gracht maakt deel uit van de 16de-eeuwse stadsversterking van Gent. Op basis van de geraadpleegde historische kaarten worden echter geen resten van deze stadsversterking verwacht binnen het eigenlijke onderzoeksgebied.

Vanaf het midden van de 19de eeuw verscheen opnieuw bebouwing op het terrein. De 19de-eeuwse bebouwing en de huidige bebouwing en verharding hebben waarschijnlijk een negatieve impact gehad op het bodemarchief. De bijkomende negatieve impact van de geplande werken ten opzichte van de huidige toestand, is beperkt te noemen. De gemiddelde diepte van de geplande bodemingrepen bedraagt 40 à 60 cm. Slechts plaatselijk zullen diepere bodemingrepen plaatsvinden. We schatten in dat het potentieel op kennisvermeerdering dat kan volgen uit bijkomend archeologisch vooronderzoek in het kader van de geplande werken te beperkt is om de kosten van dit bijkomend archeologisch vooronderzoek te verantwoorden. Omwille daarvan worden in het kader van de geplande werken geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht.

3 Samenvatting

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Op basis van gekende archeologische waarden in de omgeving zijn mogelijk resten uit de Romeinse tijd en uit de volle middeleeuwen aanwezig op het terrein. Op basis van de landschappelijke ligging zijn resten uit de steentijd, de metaaltijden en de vroege middeleeuwen evenmin uit te sluiten. Historische kaarten geven aan dat minstens vanaf de 16de eeuw historische bebouwing aanwezig was binnen het onderzoeksgebied. Later verdween deze bebouwing, toen een gracht net ten zuiden van het terrein aangelegd werd. Deze gracht maakt deel uit van de 16de-eeuwse stadsversterking van Gent. Op basis van de geraadpleegde historische kaarten worden echter geen resten van deze stadsversterking verwacht binnen het eigenlijke onderzoeksgebied.

Vanaf het midden van de 19de eeuw verscheen opnieuw bebouwing op het terrein. De 19de-eeuwse bebouwing en de huidige bebouwing en verharding hebben waarschijnlijk een negatieve impact gehad op het bodemarchief. De bijkomende negatieve impact van de geplande werken ten opzichte van de huidige toestand, is beperkt te noemen. De gemiddelde diepte van de geplande bodemingrepen bedraagt 40 à 60 cm. Slechts plaatselijk zullen diepere bodemingrepen plaatsvinden. We schatten in dat het potentieel op kennisvermeerdering dat kan volgen uit bijkomend archeologisch vooronderzoek in het kader van de geplande werken te beperkt is om de kosten van dit bijkomend archeologisch vooronderzoek te verantwoorden. Omwille daarvan worden in het kader van de geplande werken geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Acke, B./B. Bartholomieux/T. Bruyninckx/L. Van Ransbeeck, 2016: *Acheologienota Gent Nieuwewandeling 62 (prov. Oost-Vlaanderen) Bouwaanvraag CAAN, Verslag van resultaten bureauonderzoek*, Projectcode 2016E69, Ingelmunster.

Capiteyn, A./L. Charles/M.C. Laleman, 2007: *Historische Atlas van Gent. Een visie op verleden en toekomst*, Gent.

Devrieze, L./P. Gelaude/P. Steurbaut, 2015: *Nieuwewandeling, (Archeologisch onderzoek in Gent 2015. Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 7)*, Gent, 60-69.

Haecon nv./G. De Moor, 2000: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 22 Gent*, Gent.

Pieters, T./A. Cattrysse/J. Smet, 2011: *Archeologisch vooronderzoek Coupure Rechts, Sijsele (Rapport Ruben Willaert bvba)*, Sijsele.

Vermeiren, G./M-A Bru/P. Steurbaut, 2015: *Einde Were 30-32, (Archeologisch onderzoek in Gent 2015. Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 7)*, Gent, 16-18.

4.2 Websites

Cartesius (2017)
<https://www.cartesius.be>

Centrale Archeologische Inventaris (2017)
<https://cai.onroerenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2017)
<http://dov.vlaanderen.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2017)
<https://geo.onroerenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2017)
<http://www.geopunt.be/>

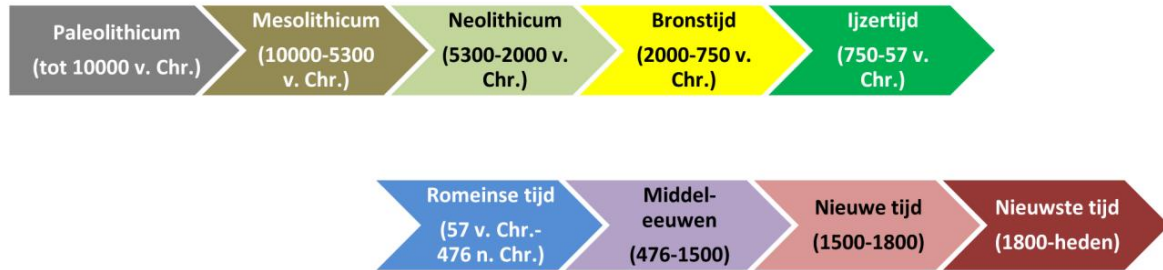
Inventaris Onroerend Erfgoed (2017)
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2017)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

Stad Gent (2017)
<https://stad.gent/binnenstad-wijk/over-de-wijk/geschiedenis-van-de-binnenstad>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

5.2 Plannenlijst

Plannenlijst bureauonderzoek: projectcode 2017D363

Plan-nummer	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
1	Kadasterplan	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	03/07/2017
2	Topografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	30/06/2017
3	Bouwplan	Bestaande toestand	1:1	Digitaal	24/07/2017
4	Verstoringskaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	07/07/2017
5	Kaart zones geen geplande ingrepen	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	02/08/2017
6	Bouwplan	Ontwerpplan	1:1	Digitaal	24/07/2017
7	Bouwplan	Typeprofielen	1:1	Digitaal	02/08/2017
8	Bouwplan	Typeprofielen	1:1	Digitaal	02/08/2017
9	Bouwplan	Typeprofielen	1:1	Digitaal	02/08/2017
10	Bouwplan	Lengteprofielen	1:1	Digitaal	02/08/2017
11	Bouwplan	Lengteprofielen	1:1	Digitaal	02/08/2017
12	Bouwplan	Dwarsprofielen	1:1	Digitaal	02/08/2017
13	Bouwplan	Dwarsprofielen	1:1	Digitaal	02/08/2017
14	Bouwplan	Dwarsprofielen	1:1	Digitaal	02/08/2017
15	Bouwplan	Dwarsprofielen	1:1	Digitaal	02/08/2017
16	Hydrografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	05/07/2017
17	Hoogtemodel	Digitaal hoogtemodel terrein en omgeving	1:1	Digitaal	05/07/2017
18	Doorsnede	Terreinverloop	1:1	Digitaal	03/07/2017
19	Tertiaire geologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	30/06/2017
20	Quartaairgeologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	30/06/2017
21	Bodemkaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	30/06/2017
22	Bodemgebruikskaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	30/06/2017
23	Historische kaart	Detail uit het Panoramisch gezicht op Gent uit 1534	1:1	Digitaal	24/07/2017
24	Historische kaart	Plan van Jacob Van Deventer	1:1	Digitaal	24/07/2017
25	Historische kaart	Plan van Braun en Hogenberg	1:1	Digitaal	24/07/2017
26	Historische kaart	Plan van Guicciardini	1:1	Digitaal	24/07/2017
27	Historische kaart	Plan van Hondius	1:1	Digitaal	24/07/2017
28	Historische kaart	Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden	1:1	Digitaal	30/06/2017

Plan-nummer	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
29	Historische kaart	Plan van Roothaese	1:1	Digitaal	24/07/2017
30	Historische kaart	Vandermaelenkaart	1:1	Digitaal	30/06/2017
31	Historische kaart	Plan van Gevaert en Van Impe	1:1	Digitaal	24/07/2017
32	Kaart met vastgestelde archeologische zones en zones zonder archeologisch erfgoed	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	30/06/2017
33	CAI-kaart	CAI vondstlocaties	1:1	Digitaal	05/07/2017

5.3 Fotolijst

Fotolijst bureauonderzoek: projectcode 2017D363

ID	Type	Onderwerp	Vervaardiging	Datum
F1	Luchtfoto	Toestand terrein 2016	Digitaal	30/06/2017
F2	Luchtfoto	Toestand terrein 1971	Digitaal	30/06/2017
F3	Luchtfoto	Toestand terrein 1979-1990	Digitaal	30/06/2017